

Overlastbestrijding aan de frontlijn

Een onderzoek naar Jeugd Preventie Teams in Helmond

LokaleZaken

Rotterdam 2011

Dit onderzoek werd uitgevoerd door:

Dr. E. Bervoets
Drs. H. Bergsma
D. Keijzer Msc
Drs. L. Schaap
T. van Rossum

Augustus 2011

In opdracht van: gemeente Helmond

ISBN/EAN: 978-94-90958-00-8

NUR-code: 741

NUR-omschrijving: Algemene sociale wetenschappen

© 2011 LokaleZaken – Auteursrechten voorbehouden

Behoudens de door de wet gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt zonder schriftelijke toestemming van de uitgever die daartoe door de auteur(s) met uitsluiting van ieder ander onherroepelijk is gemachtigd. Aan de totstandkoming van deze uitgave is de uiterste zorg besteed. Voor informatie die nochtans onjuist is opgenomen, aanvaarden de auteur(s), redactie en uitgever geen aansprakelijkheid. Voor eventuele verbetering van opgenomen gegevens houden zij zich gaarne aanbevolen.

Inhoudsopgave

Dankwoord	4
Managementsamenvatting	5
1. Introductie onderzoek	
1.1 Aanleiding	7
1.2 Onderzoeksvragen	7
1.3 Uitgangspunten en werkwijze	8
2. Het probleem: jongerenoverlast in Helmond	
2.1 Jeugdproblematiek lokaal: ontwikkelingen, trends en <i>hotspots</i>	11
2.2 Schets van het lokale veiligheidsbeleid	15
2.3 Achterliggende visie beleid	16
3. Jeugd Preventie Teams: het idee	
3.1 Basisidee achter de Jeugd Preventie Teams	19
3.2 Doelen en beoogde werkwijze(n)	19
3.3 Plaats binnen het algehele (jeugd)veiligheidsbeleid	20
3.4 Werkzame bestanddelen: grenzen stellen, gelegenhedenbeperking	22
4. Jeugd Preventie Teams: realisatie en resultaten	
4.1 Het JPT aan het werk	23
4.2 Gemeentelijke regie en coördinatie	26
4.3 Aansluiting bij andere overlegvormen	27
4.4 Effecten en effectiviteit	28
5 De balans opgemaakt: conclusies en aanbevelingen	
5.1 Beschouwing	31
5.2 Antwoord op onderzoeksvragen	31
5.3 Aanbevelingen en advies	35

Bijlagen

Dankwoord

Wij danken iedereen die ons, op welke wijze dan ook, heeft bijgestaan met het onderzoek naar de Jeugd Preventie teams in Helmond. Zonder medewerking geen interviews, documenten en cijfermateriaal en zonder dat alles geen onderzoek. In het bijzonder zijn wij dank verschuldigd aan Sjors Peeters, Kim Wolterink, Ton Wouters en Jacqueline Vriens die ons op allerlei manieren wegwijs hebben gemaakt in Helmond. Vooral Kim danken we voor haar hulp bij het inplannen van interviews en het mogelijk maken van de verdiepende sessie op 19 mei 2011. We danken de begeleidingscommissie voor hun reactie op een eerdere versie van deze rapportage. Eddy Klein Hofmeier danken we voor de 'hotspotkaartjes'. Tot slot gaat onze dank uit naar de gemeente Helmond voor het in ons gestelde vertrouwen.

Managementsamenvatting

De JPT-werkwijze is een wijk- en praktijkgerichte groepsaanpak door frontlijnwerkers bij politie, straathoekwerk en jongerenwerk, soms aangevuld met verslavingszorg. Het voorzitterschap ligt in handen van een gemeenteambtenaar. Het JPT richt zich op jeugdgroepen om de overlast te beperken, met nadruk op preventie en bemiddeling tussen jongeren en omwonenden. Het JPT wil voorkomen dat jongeren in criminaliteit vervallen. De Jeugd Preventie Teams zijn al jarenlang een vast bestanddeel van het jeugdveiligheidsbeleid in Helmond. De JPT's zijn een voorbeeld van hoe een gemeente tracht de regie te voeren over het jeugdveiligheidsbeleid. Zij zijn ook een praktijkvoorbeeld van frontlijnsturing bij jeugdoverlast. Frontlijnsturing steunt op een waardering van de autonomie en handelingsvrijheid van eerstelijns professionals. Daartoe is vertrouwen nodig van managers, bestuur en politiek. De neiging is immers maar al te vaak om deze praktijkmensen strakker aan te sturen, bijvoorbeeld met outputmeting en doorgesloten 'SMART' gemaakte ideeën. Dat beperkt de ruimte voor creativiteit, maatwerk en 'gezond verstand' op de werkvloer. Helmond heeft de durf gehad – en nog steeds – om te vertrouwen op de praktijkexpertise en de vaardigheden van de JPT-mensen. We geven daarmee maar aan dat dit vertrouwen niet overal zo vanzelfsprekend is.

We onderzochten het basisidee achter de JPT-werkwijze; we bekeken op welk (jeugd)probleem de Jeugd Preventie Teams een antwoord moeten bieden; verder onderzochten wij ook de werkzame bestanddelen en de resultaten. De opbouw van de rapportage gaat uit van de driedeling *probleem – idee – uitvoering*. Uiteraard bekeken we welke aanpassingen nodig zijn bij een verdere ontwikkeling van de teams. Bij de zoektocht naar werkzame bestanddelen leunen we op een actuele trend binnen de criminologie om aan de hand van onderzoeksliteratuur (What Works?) na te gaan (en te voorspellen) hoeveel kans van slagen een specifieke interventie heeft.

Helmond kent overlast en criminaliteit van jongeren, geregeld groepsgewijs en vooral in bepaalde buurten en op bepaalde *hotspots*. In toenemende mate is sprake van een groep (doorgecriminaliseerde) jeugd die zich onaantastbaar waant. Jeugdcriminaliteit en jeugdoverlast komen in deze Oost-Brabantse stad niet uitsluitend voor rekening van Marokkaans-Nederlandse jongeren, hoewel zij wel oververtegenwoordigd zijn in de statistieken van politie en justitie. Er is ook een probleem met bijvoorbeeld autochtone jeugd. Specifiek de jeugdoverlast lijkt mede het resultaat van een intoleranter wordende samenleving. Mensen zijn verleerd om elkaar op gedrag aan te spreken en om op gedrag aangesproken te worden.

Opvallend is dat de JPT's sinds de begintijd nauwelijks wijzigingen hebben ondergaan. Wel is de oorspronkelijke opdracht van het JPT in de loop der jaren wat uit het oog verloren of anders geïnterpreteerd: meer criminaliteitspreventie, naast blijvende aandacht voor overlastbestrijding. Dominant in de basisgedachte van het JPT is het grenzen stellen: de ambitie om vroegtijdig, locatie- en probleemgericht in te grijpen, vanuit de gedachte dat dit het meest effectief zou zijn. Bij de JPT-werkwijze is sprake van zowel een gebiedsgerichte als probleemgerichte focus door frontlijnwerkers die

kennis hebben van de locatie, de jongeren en de problematiek. Vanwege de nuchtere, 'gezond-verstand' benadering van de JPT's is er enthousiasme bij de meeste deelnemers. Die benadering sluit immers goed aan bij hun profiel als praktisch ingestelde frontlijnwerker. De beoogde regierol van de gemeente in de JPT-werkwijze wordt daadwerkelijk gerealiseerd. Die leunt op goede argumentatie en op goede onderlinge relaties. De voorzitter heeft geen hiërarchische bevoegdheden. Er wordt dan ook zelden powerplay gespeeld in de zin van 'met de vuist op tafel slaan', opschalen naar hogere gemeentelijke ambtenaren en bestuurders om alsnog zaken voor elkaar te krijgen. In het onderzoek komen enkele knelpunten en uitdagingen naar boven: de ervaren (on)gelijkwaardigheid van de deelnemers, het lage profiel van de JPT-aanpak (onzichtbaarheid), de behoefte aan meer preventie en de opkomst van de doorgecriminaliseerde jeugd die voor het JPT niet meer te behappen is. Er is verder momenteel nog (te) weinig feitelijke samenwerking tussen JPT, Veiligheidshuis en het Centrum voor Jeugd en Gezin. Deze partijen vinden elkaar wel als het moet, maar de afstemming is nog niet structureel. Dit wordt nadrukkelijk als een knelpunt ervaren, zoals ook formele afspraken worden gemist op frontlijn niveau tussen bijvoorbeeld de Stadswachten en de JPT's.

Het uitgevoerde onderzoek was nadrukkelijk gericht op praktische aanbevelingen (op maat) voor gezamenlijke actie van veiligheidspartners. We presenteren tien aanbevelingen, waaronder het instellen van een praktisch hanteerbare overlastscan. Die moet zorgen voor een actueel beeld van de overlast, dat er meer zicht komt op de resultaten van de JPT's en dat bij overlast een vinger aan de pols kan worden gehouden. Dan kan eerder preventief worden ingegrepen bij een dreigende escalatie. Verder adviseren we om het aantal JPT-partijen beperkt te houden omwille van de slagvaardigheid. Het draagvlak zal afnemen als het praktisch ingestelde overleg verandert in lange vergaderingen. Verder adviseren we de beleidsafdelingen om vooraf rekening te houden met de afhandeling en opvolging van JPT-casus. Soms is flexibiliteit nodig om met voorrang een overlastsituatie aan te pakken. De 'straat' en de 'wijk' kunnen soms niet wachten, omdat het momentum anders weer voorbij is. Verder dienen de JPT's tijdig hun verzoek om medewerking van de beleidsafdelingen aan te geven. Er zal echter altijd ruimte moeten zijn om crisissituaties opvolging te geven. Ook de tijd die nodig is voor eventuele crises moet vooraf worden gereserveerd.

Jeugdoverlast en polarisatie hangen met elkaar samen. In Helmond blijkt dat een jeugdgroep een buurt op scherp kan zetten. Eigenrichting ligt dan op de loer. Zeker als een jeugdgroep bestaat uit jongeren van een bepaalde bevolkingsgroep kunnen een problematische groep en de reacties van buurtbewoners over en weer bijdragen aan spanningen tussen bevolkingsgroepen. Kennis van straatcultuur en etnische achtergrond kan helpen met het gedrag van jongeren te snappen, maar beter is het meer werk te maken van de bemiddelende rol van het JPT en zich daarbij neutraal en onafhankelijk op te stellen. Dat betekent: niet bij voorbaat de kant van de jeugd kiezen of van welke partij dan ook. Het is daarbij belangrijk dat gericht en effectief strafrechtelijk wordt opgetreden tegen personen die systematisch strafbare feiten plegen en daarmee een slechte invloed hebben op de gang van zaken in wijken en buurten. Maar op het niveau van groepen en buurten gaat het altijd om een combinatie van relatiebeheer en handhaving.

1. Introductie onderzoek

1.1 Aanleiding

De gemeente Helmond heeft Lokale Zaken gevraagd om een evaluatie van de Jeugd Preventie Teams: een operationeel en wijkgericht samenwerkingsverband van jongerenwerk, straathoekwerk, politie met soms verslavingszorg onder regie van de gemeente. Deze JPT's maken al sinds medio jaren negentig onderdeel uit van het lokale jeugd- en veiligheidsbeleid in Helmond en richten zich vooral op voorkomen, bemiddelen en bestrijden van jeugdoverlast. Meer precies wilde de gemeente een onderzoek en advies, waarbij vooral wordt ingezoomd op de zogeheten 'werkzame bestanddelen' van het JPT als werkwijze, maar wel steeds in de context van het bredere beleid rond jeugd en veiligheid.

Het onderzoek moest zicht bieden op zowel de uitgangspunten, de realisatie (uitvoering) als de resultaten (effecten) van de Jeugd Preventie Teams. We hebben zowel kwantitatieve gegevens - bijvoorbeeld politiestatistieken - als kwalitatieve informatie gebruikt om de onderzoeksvragen te beantwoorden. Kwalitatieve informatie was bijvoorbeeld de straatinformatie van uitvoerende professionals. Als we ons alleen zouden beperken tot systeeminformatie, bijvoorbeeld alleen politiecijfers betreffende jeugdoverlast, dan zou ons dat een te beperkt en dus onscherp beeld hebben opgeleverd. In tegenstelling tot bijvoorbeeld auto-inbraken, een heel concrete vorm van criminaliteit, is overlast niet gemakkelijk te meten, omdat er geen objectieve standaarden zijn ten aanzien van overlast. Overlast is een subjectief verschijnsel (vgl. Marnix Eijsink Smeets, 2010; Raad voor het Openbaar Bestuur, 2011). Wat voor de een reële overlast is, irriteert en soms angstig maakt, is voor de ander geen probleem.

Het uitgevoerde project had een onderzoekscomponent, maar is nadrukkelijk gericht op het vertalen van analyse naar praktische aanbevelingen (op maat) voor beleid en gezamenlijke actie van veiligheidspartners. Er was behoefte aan een compact rapport met concrete aanknopingspunten voor praktijk en verbetering.

1.2 Onderzoeksvragen

Wat is het idee achter de Jeugd Preventie Teams? Op welk (jeugd)probleem bieden de Jeugd Preventie teams een antwoord? Wat zijn de werkzame bestanddelen en de resultaten van deze overlastteams? Welke aanpassingen zijn nodig?

In overleg met de opdrachtgever werd een aantal specifieke subvragen voor het onderzoek vastgesteld:

1. Op welk (jeugd)probleem bieden de Jeugd Preventie teams een antwoord?
2. Wat is de achterliggende visie bij de Jeugd Preventie Teams? (beleidstheorie)
3. Hoe verhoudt het JPT zich tot de rest van het jeugdveiligheidsbeleid?
4. Wat zijn de praktijkervaringen met het JPT (uitvoering).
5. Wat zijn de resultaten van het JPT?
6. Wat zijn de werkzame bestanddelen van het JPT?;

7. Welke aanpassingen zijn nodig bij het JPT?

Bij de opbouw van de rapportage zijn we uitgegaan van de trits *probleem – idee – uitvoering*. Waarna in het slothoofdstuk de balans wordt opgemaakt. In hoofdstuk twee komt daarom onderzoeksvraag 1 aan de orde. Hoofdstuk drie gaat in op de vragen 2 en 3; hoofdstuk vier op de vragen 4 en 5. In hoofdstuk vijf – ten slotte – maken we de balans op en gaan dan tevens in op de vragen 6 en 7.

1.3 Uitgangspunten en werkwijze

Met de op uitvoeringspraktijk en beleid gerichte lezersgroep in gedachte, hebben we er voor gekozen om in dit rapport niet uitvoerig in te gaan op onze theoretische vertrekpunten en aannamen. Die zijn er vanzelfsprekend wel. We noemen ze puntsgewijs:

- *Een interventie is effectiever naarmate¹:*
 1. *deze uitgaat van duidelijk geformuleerde en als effectief geëvalueerde theoretische vertrekpunten.* Dat bevordert de 'werkzame bestanddelen' van een interventie. Beleid (ook een bepaalde interventie) berust idealiter op veronderstellingen over het probleem, de aanpak en wat werkzame bestanddelen zijn bij de aanpak (WODC, 2009; Hoogerwerf, 1989). In de praktijk gaat het veelal om – meer impliciete – aannamen en om inzichten of een visie die al doende groeit en wordt aangescherpt. Wij spreken in onderzoeksvraag 1 van de 'achterliggende visie';
 2. *die beter aansluit bij de lokale problematiek.* Bijvoorbeeld wanneer het probleemgedrag in de omgeving wordt aangepakt waarin het normaliter optreedt;
 3. *vooraf duidelijk de doelen en de doelgroep wordt omschreven;*
 4. *die een duidelijke focus kent en niet te algemeen en te breed is;*
 5. *een interventie wordt uitgevoerd zoals bedoeld;*
 6. *er vroegtijdig wordt ingegrepen bij antisociaal gedrag;*
 7. *de interventie wordt afgestemd op de doelgroep en de achterliggende problematiek.*
- Als wij spreken van een effect, dan bedoelen wij dat het *aannemelijk* is - op grond van kwantitatief en kwalitatief onderzoeksmateriaal (bewijsvoering) - dat een interventie daadwerkelijke consequenties kent.
- Op zoek naar effectiviteit en werkzame bestanddelen gaan we uit van een meervoudige bewijsvoering. Daarbij combineren we wat betrokkenen ervaren met meer objectieve bewijzen. Hoe meer bronnen wijzen in de richting van een hoopvolle, werkzame aanpak hoe sterker de aanwijzing. We kijken naar:
 1. reputatie: welke interventies door betrokkenen veel worden genoemd als effectief;
 2. documenten en literatuur: wat de consensus in de criminologische literatuur is over een bepaalde interventie (vgl. Levitt, 2004).
 3. cijfers: wat onze kwantitatieve onderzoeksgegevens ons vertellen.

¹ Zie voor een overzicht Brons e.a. (2008).

- Bij gebleken effectiviteit, moet worden nagegaan wat precies van een bepaalde interventie de werkzame bestanddelen zijn geweest en onder welke omstandigheden (context, voorwaarden) de effecten zijn opgetreden (Pawson en Tilley, 1997). In het verlengde daarvan stellen we dat effecten tot stand komen uit een wisselwerking van interventie (in dit geval het JPT) en de specifieke context. Bij een klassiek experiment wordt getracht context en interventie van elkaar te scheiden om het nettoresultaat te kunnen bepalen van een interventie. Daarmee wordt onze inziens het kind met het badwater weggegooid.
- Een beleidsmaatregel (interventie) kan beoogde effecten en niet beoogde effecten (neveneffecten) hebben. Die neveneffecten kunnen gewenst of ongewenst zijn. Hier komt bij dat effecten lang niet altijd louter vallen toe te schrijven aan een beleidsmaatregel, maar ook aan ontwikkelingen in de beleidsomgeving (de context).

Voor het onderzoek en advies is gebruik gemaakt van een combinatie van onderzoeksmethoden en bronnen. Hierbij gaat om:

Interviews (14 gesprekken, 23 personen). In veertien individuele en groepsinterviews werd met in totaal 23 betrokkenen gesproken over hun inzichten en ervaringen met het Jeugd Preventie Team. Een overzicht van gesprekspartners is opgenomen in de bijlagen van dit rapport. Ook de lijst met interviewvragen is daarin opgenomen. De interviews leverden ook een serie voorbeelden (casus) op van situaties waarin het JPT volgens de betrokkenen resultaten heeft geboekt. Dit, omdat vanwege het subjectieve element van overlast een evaluatie uitsluitend op basis van overlastregistraties niet valide is. De interviews vonden plaats in februari en maart 2011.

Documenten- en literatuuranalyse. Relevante stukken over de achtergronden, ontstaan en uitvoering van het Jeugd Preventie Team werden verzameld en geanalyseerd. Denk daarbij niet alleen aan ambtelijke nota's en rapportages, maar bijvoorbeeld ook aan de notulen van de drie JPT's van de afgelopen jaren. Uiteraard werd ook de beschikbare en relevante onderzoeksliteratuur bestudeerd ten behoeve van zowel de theoretische uitgangspunten als het in een bredere wetenschappelijke context plaatsen (analytische generalisatie) van de bevindingen en conclusies.

Politiecijfers. Wij analyseerden de aard en omvang van de (jeugd)overlast tussen 2007- 2010 aan de hand van relevantie registraties van de politie Helmond en de Veiligheidsmonitor. We maakten zogenoemde hotspotkaarten om zicht te krijgen op de geografische spreiding van de jeugdoverlast.

Observatie. Een van de onderzoekers observeerde bij twee van de drie JPT's een vergadering. De observatie werd verricht nadat alle interviews waren afgerond, maar nog voor dat de afsluitende verdiepende bijeenkomst plaats had. Doel was een aanvullende methode om illustraties te bemachtigen van de bevindingen uit de interviews en de interviewbevindingen nader te toetsen en aan te scherpen.

Verdiepende bijeenkomst. Tussentijdse bevindingen uit de evaluatie werden – voorafgaand aan de opstelling van de conceptrapportage – in een aparte bijeenkomst op 19 mei 2011 van deelnemers aan de JPT's nog eens ter toetsing en aanvulling aan hen voorgelegd. Van de bijeenkomst werd door de onderzoekers een verslag gemaakt.

2. Het probleem: jongerenoverlast in Helmond

In dit hoofdstuk staan we stil bij de context van de Jeugd Preventie Teams: de jeugdproblematiek waarop het Jeugd Preventie Team een antwoord zou moeten zijn en het bredere jeugd- en veiligheidsbeleid waarin het JPT één van de componenten is.

2.1 Jeugdproblematiek lokaal: ontwikkelingen, trends en *hotspots*

Wat zeggen de cijfers (niet)?

De Jeugd Preventie Teams richten zich op jeugdoverlast en in eerste instantie niet op bestrijding van jeugdcriminaliteit. Daarom hebben we de primaire analyse van politiecijfers toegespitst op de overlast en hebben we voor dit onderzoek niet ook nog zelf politiecijfers verzameld over jeugdcriminaliteit. Op basis van bestaande beleidsdocumentatie (Masterplan 2010-2013, p. 8 en de Nota Jeugd en Veiligheid, 2010) kunnen we toch iets zeggen over de (jeugd)criminaliteit in Helmond:

1. In de periode 2004-2007 stijgt het aantal delicten waarbij een jongere als verdachte geldt. Daarmee volgt Helmond een landelijke trend (Van der Laan en Blom, 2011).
2. In 2008 was het aantal verdachten 9% minder dan in 2007.
3. Vooral in de categorie vernieling en openbare orde zien we het aantal delicten met een verdachte in de leeftijd van 12-24 jaar toenemen.
4. Met het stijgen van de delicten neemt ook het aantal verdachten tot 25 jaar toe. Die stijging is vooral toe te schrijven aan de leeftijdscategorie strafrechtelijk meerderjarigen. Gemiddeld wordt een verdachte verdacht van 1,8 delict.

Kijken we alleen naar overlast, dan zien we dat het aantal politieregistraties rond jeugdoverlast in Helmond is *gedaald* in de analyseperiode 2007-2010 (zie tabellen en grafieken in bijlage). Volgens andere bronnen is die daling begonnen in 2001 (Nota Jeugd en veiligheid, 2010, p. 8).²

Geïnterviewden in de verdiepende sessie die we confronteerden met de overlastcijfers gaven aan dat de daling nog geen reden is om achterover te leunen. Zij vroegen zich ten eerste af of deze afname in de politieregistraties duidt op een werkelijke afname van het probleem en – bijvoorbeeld – mede resultaat is van de JPT-aanpak. Op straat wordt deze afname in elk geval volgens de geïnterviewden niet zo gevoeld. De algemene afname laat volgens hen onverlet dat heel lokaal, bijvoorbeeld op de zogeheten *hotspots*, toch toenames kunnen zijn waargenomen. Ten tweede, zo geven ook geïnterviewden aan, wordt de overlastproblematiek niet afdoende in beeld gebracht wanneer we uitsluitend de meldingen jeugdoverlast in beschouwing nemen. Het probleem bij meldingen is dat de

² In 2009 werd in Helmond per 1.000 inwoners 7,5 keer bij de politie een melding gedaan van overlast door jeugd.

Veruit de meeste meldingen kwamen uit Helmond-West.; 2,6 incident per 100 inwoners. (Veiligheidsmonitor Helmond, 2009, p. 36).

aantallen meldingen per jaar mede het resultaat zijn van de meldingsbereidheid.³ Bij veel jeugdoverlast wordt geen melding gedaan: vaak omdat bewoners geen vertrouwen hebben in een goede opvolging van de melding, en af en toe ook omdat gedupeerden angst hebben om te melden. De vraag is dan wel hoe zich dat verhoudt tot het verschijnsel van de zogeheten 'veelmelders': personen die zo vaak de politie bellen, dat een gesignaleerde 'hotspot' terug te voeren is op één enkele melder. Geregeld betreft dit ook nog eens een situatie waarin vooral de melder overlast ervaart en diens medebewoners de problemen relativeren of wel mee vinden vallen. In een aantal politiekorpsen wordt daarom tegenwoordig door de meldkamer samen met de plaatselijke politie (wijkagenten) onderzoek gedaan naar de achtergrond van veelmelders (o.a. Rekenkamercommissie gemeente Veenendaal, 2011). Want, zo nu en dan is wel degelijk sprake van een probleem, omdat de veelmelder zich geïntimideerd voelt door jeugd.

Er is nog een probleem met de analyse wanneer we alleen de overlastmeldingen zouden bestuderen. Vaak worden gedragingen van jeugd op straat door politiemensen in het politiesysteem ook 'weggeschreven' als 'vandalisme' of als 'baldadigheid'. Wanneer we kijken naar het totaal van politieregistraties rond jeugdoverlast, vandalisme en baldadigheid, dan zien we een opvallend breekpunt in 2009, met vóór die tijd een geleidelijke daling en daarna een (beperkte) toename van het aantal registraties. Geïnterviewden kunnen die trendbreuk niet goed thuis brengen en hebben er (dus) geen verklaring voor, anders dan dat mogelijk sprake is van een registratie-effect vanwege het nieuwe politieregistratiesysteem. Vanaf eind 2009 is de politie Helmond gaan werken met het BVH-systeem als opvolger van BPS.⁴ Kort en goed gezegd sluiten de oude en de nieuwe codes waaronder jeugdoverlast wordt geregistreerd niet een-op-een op elkaar aan.

De recente Veiligheidsmonitor Helmond uit 2009 doet vermoeden dat de (lichte) stijging mogelijk deels reëel is en dus niet slechts een registratie-effect. De jeugdoverlast die bewoners volgens die enquête ervaren is - na een daling in 2008 - in 2009 weer toegenomen. Het percentage mensen dat aangeeft vaak last te hebben van groepen jongeren stijgt sinds 2008 na een aanvankelijke afname. Verder, wanneer we heel lokaal de hotspots op basis van de meldingen jeugdoverlast, vandalisme en baldadigheid van 2009 en 2010 met elkaar vergelijken, dan zien we daar als het ware de gesignaleerde (kleine) stijging terugkomen (zie bijlage). Waar in 2009 vooral de overlastlocatie in 't Haagje rood en oranje oplicht (er zijn veel meldingen), daar is de rest van het aantal meldingen redelijk evenredig verspreid over de stad. Alleen in Noordwest (Stiphout) komt hoegenaamd geen overlast voor als we uitgaan van de politiecijfers. In 2010 lichten naast de hotspot in 't Haagje ook twee locaties op in het centrum. Die zijn volgens de geïnterviewden goed te plaatsen. Het gaat daarbij om: een plek nabij het kruispunt van de Kanaaldijk en de Kasteeltraverse en om de omgeving van het To Hölscherplein. Dat

³ We hebben helaas geen zicht op de ontwikkeling van de meldingsbereidheid in Helmond. We hebben wel cijfers over 2009 uit de gemeentelijke Veiligheidsmonitor van dat jaar. In heel Nederland werd toen in 26,7 procent van alle delicten aangifte gedaan bij de politie. In Helmond was dat percentage destijds niet veel hoger: 27,1. Verder werd van alle voorvallen in Nederland 35 procent gemeld bij de politie, in Helmond was dat ongeveer hetzelfde: 36,2. In 2009 had Helmond de op één na laagste meldingsbereidheid van zeven Zuid-Nederlandse gemeenten – de Brabantse steden 's-Hertogenbosch, Helmond, Oss, Breda, Tilburg, Eindhoven en de Limburgse gemeente Venlo. Oss voerde de lijst aan met 44,8 procent en de laagste was 's-Hertogenbosch met 34,4 procent.

⁴ BVH staat voor Basisvoorziening Handhaving. BPS staat voor Basis Processen Systeem.

zijn volgens geïnterviewden in beide gevallen bekende overlastlocaties, waarop al wordt geïnvesteerd door JPT en andere instanties.

Waar rook is, is vuur...

Bij een antwoord op de vraag wat de jeugdproblematiek in Helmond behelst en wat de ervaren trends zijn, bestaat bij de geïnterviewden geen overeenstemming. Volgens lang niet alle geïnterviewden is er in Helmond sprake van een jeugdproblematiek, anders dan in gemeenten met een vergelijkbare schaal. Jeugd op straat in Helmond is volgens hen van alle tijden. In hun ogen heeft Helmond last van twee zaken: het klassieke imago van deze Brabantse stad en het welhaast paniekerige mediamechanisme, waarin incidenten die voorheen slechts de lokale pers haalden tegenwoordig al razendsnel landelijk nieuws zijn en leiden tot Kamervragen en spoeddebatten (zie ook Gouda; COT/LokaleZaken, 2011). Recent nog leidde een incident tussen een jeugdgroep en een snackbareigenaar in Helmond-West nog tot landelijke media-aandacht en ook het To Hölscherplein kwam in het nieuws, omdat omwonenden er een knokploeg tegen de overlast zouden willen formeren.⁵ Deze media-aandacht maakt het werk er vaak niet makkelijker op. Een van de geïnterviewden meent dat jeugdproblemen welhaast onoplosbaar worden als de pers zich er tegenaan gaat bemoeien. Het imago van Helmond in vooral Oost-Brabant is er bovendien een van een woonplaats waar veel wordt gevochten, waar veel criminaliteit is en waar het eerder regel dan uitzondering is dat personen een wapen bezitten. De 'Hellemonders' stonden in de Brabantse folklore wel bekend als 'messentrekkers', waarbij vooral de voormalige volksbuurt 't Haagje in het oog sprong. Opvallend is de reputatie die gemeenten kennelijk kunnen hebben op het criminaliteitsterrein. In de criminologische literatuur zijn bijvoorbeeld ook de, eveneens Brabantse, plaatsen Sint Willibrord ('t Heike, met een proefschrift door Schreurs, 1947) en Oss bekend (Smeets, 2001). Het is haast ondoenlijk om van een eenmaal opgeplakt etiket af te geraken. Het imago van Helmond is al heel oud en volgens de geïnterviewden beslist niet meer van toepassing, als het ooit al van toepassing was.

De meeste geïnterviewden geven desalniettemin aan dat er wel degelijk meer aan de hand is dan een imagoprobleem en de rol van de media. Waar rook is, is vuur. Zij menen dat overlast een heel subjectief gegeven is net als onveiligheidsgevoelens. 'Ervaar je overlast?' of 'ervaar je onveiligheid?' zijn vragen die erg op elkaar lijken. Deze categorie geïnterviewden meent dat de jeugdoverlast vooral het resultaat is van een intoleranter wordende samenleving. Mensen zijn verleerd om elkaar op gedrag aan te spreken en om op gedrag aangesproken te worden. De straatcultuur van jeugd en de burgerlijke cultuur van omwonenden staan tegenover elkaar (Bervoets, 2011). Er is volgens deze tweede categorie geïnterviewden sprake van verharding. Bij onze stelling dat jeugdoverlast te verklaren is vanuit polarisatie antwoordden het merendeel van de deelnemers aan de verdiepende sessie op 19 mei⁶ dat zij het (helemaal) eens waren met die stelling (zie bijlage). Opvallend was nog dat een enkeling aangaf dat het opknappen van de binnenstad mogelijk ook heeft gezorgd voor minder tolerantie van overlast en verloedering. Dit werd gemeld vanuit de gedachte dat in een goed onderhouden omgeving minder tolerantie zou bestaan tegenover inbreuken op het leefgenot. Deze verklaring heeft wat weg van de *Broken Windows* benadering in de criminologie (Kelling

⁵ Burgemeester Helmond: cafetaria moet zelf voor beveiliging zorgen, *Binnenlands Bestuur*, 11 maart; Moet ik ook bij een knokploeg gaan?; Zelfredzaamheid is lastig zonder heldere instructies, *NRC Next*, 17 augustus 2011.

⁶ Zie bijlage en hoofdstuk 1.

en Coles, 1998). Daarin wordt gesteld dat slecht onderhoud van de openbare ruimte criminaliteit en overlast aantrekt. Misschien is het omgekeerde ook waar, zo denkt deze geïnterviewde kennelijk.

De eerste en tweede categorie geïnterviewden menen toch nog altijd wel dat sprake is van - vooral - hangjongerenproblematiek. De derde categorie geïnterviewden meent dat de uitvergroting door de media voor de gemeente en samenwerkingspartners hinderlijk is, maar dat wel degelijk sprake is van een serieus jeugdprobleem. Zij menen dat het onderscheid tussen jeugdoverlast (hangjongeren) en criminaliteit tegenwoordig minder goed te maken is, omdat een aantal voormalige hangjongeren is doorgecriminaliseerd. Op deze groepering is volgens hen lastig vat te krijgen met het JPT. In het algemeen signaleert deze derde categorie (waaronder bijna alle geïnterviewde politiemensen) een toename van intimidatie en geweld. Die stijging zou mede ingegeven zijn door de toename van middelengebruik door jongeren en het (hierdoor) toegenomen bestaan van psychosen en agressief gedrag. Een van de geïnterviewden merkt op dat de overlast stadsbreed niet is toegenomen. Sterker: het *aantal* overlastlocaties is volgens hem afgenomen, het 'gedoe' op de overgebleven hangplekken zou wel zijn toegenomen. Een hangplek levert gemeente, politie en partners in zijn ogen nu veel meer werk op. Er zouden ook meer escalaties en excessen zijn dan vroeger.⁷

Een deel van de straatjeugd heeft volgens deze derde categorie geïnterviewden connecties met zwaardere criminelen of pleegt zelf in toenemende mate zwaardere gewelds-, vermogens- en (vooral) drugsdelicten.⁸ Het is bij deze categorie ingewikkeld om de lammeren en de wolven van elkaar te scheiden. Het JPT kan daar nog maar heel betrekkelijk een rol bij spelen. Want dat team richt zich vooral op de nog jonge, hanteerbare en aanspreekbare overlastjeugd.

Jeugdproblematiek in Helmond: kortom

Helmond kent jeugdproblematiek, zoals vergelijkbare gemeenten van die schaal (ongeveer 90.000 inwoners). Er is overlast en criminaliteit van jongeren, geregeld groepsgewijs en vooral in bepaalde buurten en op bepaalde hotspots. Vooral Helmond-Centrum en Helmond-West komen daarbij steeds in beeld, en dan ook nog vaak heel specifieke locaties. Toch valt er iets op aan deze Oost-Brabantse middelgrote stad. Volgens informatie van de politieregio Brabant-Zuidoost kent Helmond nog een categorie jeugd met kansarme jongeren (vaak ook jongvolwassenen): vaak laag opgeleid of werkloos en geregeld van Marokkaanse afkomst. Ze plegen regionaal – al dan niet in groepsverband – of zelfs landelijk delicten. Drank en drugsgebruik zijn gewoon, alsook wapenbezit (steek- of stootwapens). Ze plegen de zwaardere vormen van criminaliteit, zoals handel in drugs en geweld (met diefstal). Deze categorie jeugd van 'high potentials' bestaat welhaast al niet meer uit 'gewone' hangjeugd. Doordat deze bijna onaantastbare jeugd zoveel aandacht oproept en capaciteit vraagt van de veiligheidspartners, zou haast worden vergeten dat een (veel) groter deel van de jeugdproblematiek bestaat uit overlast en nog betrekkelijk lichtere vormen van criminaliteit in de buurten door nog tamelijk jonge en nog positief te beïnvloeden jeugd(groepen). Bij deze tweede categorie

⁷ Zie de actualiteit in Helmond, onder andere nabij het To Hölscherplein.

⁸ Enkele jaren geleden werd een doorgecriminaliseerd jeugdgroep, de Karpergroep, door gemeente, politie en justitie grondig geanalyseerd en ontmanteld. In een recent onderzoek van Balthazar Beke wordt de relatie tussen (doorgecriminaliseerde) straatjeugd en (zwaardere) criminaliteit in Helmond verder onderzocht.

komen beslist niet uitsluitend de Marokkaans-Nederlandse jongeren in beeld. Het is precies deze categorie en de jeugdoverlast waarop de Jeugd Preventie Teams zich richten. Politie mensen en jongerenwerkers geven overigens aan dat de ongrijpbaarheid van sommige jeugd zeker niet uitsluitend van toepassing is op crimineel gedrag. Er zijn ook hinderlijke en overlastgevendende jongeren die heel geraffineerd zijn en precies weten hoe ver ze kunnen gaan en waarbij professionals op straat geen mogelijkheid hebben (of ervaren) om dat gedrag een halt toe te roepen. Hierdoor komen jongeren geregeld weg met heel vervelend maar lang niet altijd strafbaar gedrag.

Bij de jeugdproblematiek in Helmond is sprake van een oververtegenwoordiging van jongens van Marokkaans-Nederlandse afkomst. In 2008 wordt 13,2% van de Marokkaanse Helmonders tussen de 18 en 24 jaar verdacht van een strafbaar feit, tegenover 4,3% van de Nederlandse jongeren in diezelfde leeftijdscategorie. In absolute aantallen zijn de autochtone jonge Nederlandse verdachten nog wel de grootste groep. Vergeleken met het gemiddelde van de G27 gemeenten, telt Helmond opvallend veel jeugdige verdachten (Masterplan, 2010-2013, p. 9)

2.2 Schets van het lokale veiligheidsbeleid

Beleid is in de ideale situatie het politiek-bestuurlijke antwoord op een probleem. Dat geldt ook voor veiligheidsproblemen rondom jeugd. We schetsen in deze paragraaf kort en daarom zeer op hoofdlijnen de contouren van het Helmondse beleid.

Het veiligheidsbeleid dat is gericht op de jeugd kent in Helmond – net als in veel andere gemeenten – twee gedaanten. In de eerste plaats maakt het deel uit van het lokale veiligheidsbeleid. In de tweede plaats is het aspectbeleid, dat wil zeggen een onderdeel van het meer algemene jeugdbeleid. Het jeugdbeleid is gericht op de verschillende leefvelden van jeugd ('Aan de Jeugd de Toekomst', 2010). Beleid dat wordt gericht op zorg, werk en onderwijs werkt door in de lokale veiligheid en is een aspect van het veiligheidsbeleid.

Het veiligheidsbeleid van Helmond staat beschreven in het Masterplan Veiligheid 2010-2013. Dat werd in 2009 vastgesteld door de gemeenteraad. Het plan telt een aantal beleidsvelden, waaronder bedrijvigheid en veiligheid, veiligheid in de buurt, maar ook jeugd en veiligheid. Daarmee sluit het aan bij de zogeheten methode kernbeleid van de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG). In het Masterplan formuleert Helmond per beleidsveld de prioriteiten op basis van een veiligheidsanalyse. Het geheel wordt geplaatst in een strategisch kader van bijvoorbeeld landelijke programma's. Zo neemt Helmond deel aan het landelijke overleg tussen de zogeheten 22 'Marokkanengemeenten', onder meer op grond van de geconstateerde oververtegenwoordiging van deze jeugd in de lokale criminaliteitsstatistiek.

In het Actieprogramma 2010-2011 staat dat Helmond de ambitie heeft om de jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit te reduceren. Preventie is daarbij belangrijk: "het cyclisch proces van de aanwas van criminele jongeren met een allochtone achtergrond" dient te worden doorbroken. Nieuwe elementen zijn gezinscoaches en het realiseren van aansluiting tussen Veiligheidshuis en het Centrum Jeugd en Gezin (CJG). Geïntensiveerd worden het casusoverleg Jeugd en de aanpak van jeugdige veelplegers. Eén van de kernmaatregelen die volgens het programma moet worden voortgezet is het Jeugd Preventie Team (JPT). De doelstellingen worden in het Actieprogramma zoveel mogelijk

gekwantificeerd.

De hinderlijke, overlastgevende en criminele jongeren zijn een aangrijpingspunt van het beleid. De gemeente heeft sinds verleden jaar een apart plan van aanpak dat gericht is op de jeugdgroepen (Plan van aanpak Jeugdgroepen uit Helmond, 13 juli 2010). Bij de groepsaanpak spelen de Jeugd Preventie Teams een voorname rol. Een meer individuele aanpak gebeurt door onder andere het JPP (Jeugd Preventie Programma).⁹ Daarnaast wordt specifiek ingezet op Marokkaans-Nederlandse risicjongeren. Bijvoorbeeld met het project Shouf Kedemk ('Kijk vooruit'), waarin Marokkaanse straathoekwerkers in contact treden met Marokkaanse hanggroepjeugd.¹⁰ Verder bestaat nog het project Alle Jongeren in Detentie (AJID) dat ook grotendeels is gericht op de Marokkaanse jeugd. De bedoeling is om jeugdgroepen met een meersporenaanpak tegemoet te treden: preventie, repressie en zorg. De regie voor het *inventariseren* van de jeugdgroepen ligt volgens dit plan bij de politie. De regie voor de *aanpak* ligt bij de gemeente.

In het Masterplan worden vier prioriteiten gesteld voor het veiligheidsbeleid:

1. voortzetten, borgen en beheersen van het ingezette beleid, bijvoorbeeld door tussentijdse evaluaties;
2. minder overlast en criminaliteit door jongeren, met onder meer de JPT's;
3. veilig in de buurt, bijvoorbeeld via buurtbemiddeling;
4. veilig in huis, door bijvoorbeeld de uitvoering van de Wet Tijdelijk Huisverbod bij huiselijk geweld.

Bij de prioriteiten valt direct op dat jeugdproblematiek en dus ook het jeugdveiligheidsbeleid een prominente plaats hebben in het totale veiligheidsbeleid.

2.3 Achterliggende visie beleid

Beleid zonder visie is strikt genomen onmogelijk (zie paragraaf 1.3). Achter elk beleid zit wel een aantal uitgangspunten waarop het beleid is gebaseerd. De achterliggende visie of beleidstheorie (Van Heffen, 1993) van het Helmondse (jeugd)veiligheidsbeleid kan op basis van ons onderzoeksmateriaal worden gereconstrueerd als:

- het beleid is integraal, omdat het uitgaat van **samenwerking** tussen de veiligheidspartners (eventueel nog aangevuld met gelegenheidspartners: denk aan de horeca bij veiligheid in het uitgaansgebied) in een keten en in netwerken voorziet in gedeelde kennis en mogelijkheden. Er wordt niet alleen samengewerkt met professionele partners, ook met bewoners en de buurt. Er worden hulpbronnen uitgewisseld, denk aan informatie en kennis. Dat uitwisselen en het gezamenlijk aanpakken is echter geen natuurlijke reactie. Het gaat niet vanzelf. Daartoe is regie nodig van de gemeente;

⁹ Om vroegtijdig te signaleren wanneer het met jongeren en hun gezinnen dreigt mis te gaan, werken de politie en jeugdhulpverlening in de regio sinds 1992 samen in het Jeugd Preventie Programma (JPP). Meestal wordt een hulpprogramma van enkele maanden afgesproken om de betrokkenen weer op de goede weg te helpen. Na afloop van het programma kan een gezinscoach worden ingeschakeld voor verdere hulpverlening. Het JPP heeft vooral een preventieve taak om te voorkomen dat kleine problemen groter worden.

¹⁰ Shouf kedemk: Twee straathoekwerkers kijken vooruit met Marokkaanse hangjongeren in Helmond - Andere spiegel voor hang-Marokkanen, *Eindhovens Dagblad*, 29 september 2009.

- het beleid dient volgens de gemeente ook op inhoudelijk terrein **integraal** te zijn. Het veiligheidsbeleid zou moeten worden afgestemd met relevante beleidsterreinen binnen de gemeente, zoals handhavingsbeleid, jeugdbeleid en horecabeleid;
- het beleid dient in de ogen van de gemeente duidelijke, liefst **meetbare**, doelstellingen te hebben;
- het beleid moet volgens de gemeente vertrekken vanuit een **lokale probleemanalyse** waarin zowel aandacht is voor de objectieve (geregistreerde) als subjectieve (gevoelsmatige) onveiligheid;
- de aanpak is gericht op het (vroeg)tijdig signaleren van knelpunten in de veiligheidssituatie en zoveel mogelijk beperken van de gevolgen (**preventie**);
- de gemeente laat de bevolking weten wat zij samen met haar partners doet aan veiligheid (**communicatie**).

3. Jeugd Preventie Teams: het idee

Zoals bij beleid een achterliggende visie kan worden gereconstrueerd (zie paragrafen 1.3 en 2.3), zo kan ook bij een specifieke interventie worden gereconstrueerd wat het –vaak onuitgesproken, impliciete - basisidee erachter is. Dus: de theorie achter de interventie en de beoogde werkzame bestanddelen. Om het basisidee te reconstrueren is het nodig om de doelen, eventuele subdoelen en werkwijzen aan te geven. We geven ook aan hoe – op papier – het JPT zich verhoudt tot de rest van het (jeugd)veiligheidsbeleid. In het volgende hoofdstuk kijken we naar de feitelijke vormgeving en realisatie.

3.1 Basisidee achter de Jeugd Preventie Teams

Kern

Op grond van de interviews kunnen we opmaken dat een JPT een wijk- en praktijkgerichte groepsaanpak is van (vooral) frontlijnwerkers bij politie, straathoekwerk en jongerenwerk (soms aangevuld met verslavingszorg) onder voorzitterschap van een ambtenaar van de gemeente. Het JPT richt zich volgens de geïnterviewden op hinderlijke en overlastgevendende jeugdgroepen met als doel de overlast te beperken, met nadruk op preventie en bemiddeling tussen jongeren en omwonenden. Het JPT is er om te voorkomen dat jongeren in criminaliteit vervallen.

Vorm

Een JPT is een afstemoverleg waarin de stand van zaken rondom actiepunten ten aanzien van groepen en locaties worden doorgenomen, en waar wordt besloten tot nieuwe actiepunten. Er zijn drie Jeugd preventie teams: Centrum, Noord en West. Het JPT vergadert in elke wijk eens per twee weken. In principe zijn in alle wijken van Helmond de JPT'ers inzetbaar: in de praktijk is er aantal wijken dat meer aandacht behoeft dan andere, maar in principe kan het JPT in heel Helmond worden ingezet.

De geïnterviewden noemen een aantal voorwaarden waaraan moet zijn voldaan om een JPT goed te laten functioneren. Eerst en vooral dient de gemeente de regie te voeren over de groepsaanpak en heeft de politie de feitelijke regie over het in kaart brengen van de jeugdgroepen. De lokale driehoek stelt prioriteiten ten aanzien van welke groepen met voorrang moeten worden aangepakt. De reden voor de gemeentelijke regie is dat voor elke jeugdgroep een integrale (meersporen)aanpak is vereist met handhaving, preventie en zorg, onafhankelijk van de vraag welke ketenpartner de grootste rol heeft in de aanpak. Andere vaak genoemde voorwaarden zijn:

- gezamenlijkheid, inclusief het kunnen en willen uitwisselen van informatie;
- voldoende mandaat en tijd van de moederorganisatie;
- in staat zijn om vroeg in te grijpen en preventief te zijn;
- personele continuïteit: als een deelnemer tijdelijk wegvalt vanwege ziekte of verlof, dan zou er meteen ook een vervanger dienen zijn.

3.2 Doelen en beoogde werkwijze(n)

Doelen

Volgens officiële beleidsdocumenten, maar nog eens bevestigd door de geïnterviewden, zijn de oorspronkelijke doelen van het JPT:

1. Een bijdrage leveren aan de verbetering van de fysieke leefomgeving, de sociale infrastructuur en veiligheid in de wijk.
2. Het voorkomen van, bemiddeling bij en bestrijding van overlast die veroorzaakt wordt door jongeren in de leeftijd 9-25 jaar.

Daarbij moet direct worden vermeld dat vooral het tweede doel in de interviews wordt aangehaald in diverse varianten, maar toch vaak wel met de termen 'voorkomen, bemiddelen en bestrijden'. Het eerste doel is breed geformuleerd en staat de geïnterviewden daarom minder snel voor de geest. Wel bestaat er enigszins discussie – zo bleek ook uit de verdiepende bijeenkomst in mei – tussen geïnterviewden die menen dat het JPT zich vooral op overlast richt en de groep die meent dat het JPT ook de criminaliteit aanpakt, al was het maar in de vorm van criminaliteitspreventie. In een notitie uit 2004 staat inderdaad nog als doelstelling dat met het JPT moet worden voorkomen dat jongeren in de criminaliteit belanden (Notitie Voortgang JPT, 2004).

Werkwijze(n)

Kern van de JPT-werkwijze is dat groepen jongeren en individuen actief worden benaderd. Er wordt doorverwezen naar het reguliere jongerenwerk of hulpverlening. Groepen jongeren worden gemotiveerd om deel te nemen aan trainingen op het gebied van bijvoorbeeld pesten, vriendschap, alcohol en drugs of sociale vaardigheden. Ook wordt geïnvesteerd in het opzetten en ontwikkelen van communicatie tussen buurtorganisaties, bewoners en jongeren en instellingen.

Enkele geïnterviewden geven aan behoefte te hebben aan een duidelijke opdrachtformulering of in ieder geval het nog eens scherp in herinnering brengen van de oorspronkelijke opdracht. In de loop der jaren is het wat onduidelijk geworden waarvoor het JPT nu in eerste instantie in het leven werd geroepen. Zij menen dat het JPT in het huidige tijdsbeeld van 'hard aanpakken' nadrukkelijker onder de paraplu jeugdcriminaliteit is komen te vallen. Met de JPT-aanpak moet volgens geïnterviewden worden voorkomen dat de politie moet handhaven en met justitie (OM) moet overgaan tot repressie. In de eigen woorden van een geïnterviewde moet het JPT voorkomen dat jongeren door jeugdcriminelen worden aangezogen en eveneens een criminele carrière gaan ontwikkelen. Dat cyclisch proces moet in zijn ogen worden doorbroken, door juist nu op het jonge potentieel en hun sociale omgeving (persoon, gezin, school, vriendengroep) te investeren.

3.3 Plaats binnen het algehele (jeugd)veiligheidsbeleid

De JPT-werkwijze is een van de oudste bestanddelen van het lokale jeugdveiligheidsbeleid in Helmond. De convenanten voor de JPT's werden al in 1997 ondertekend (Notitie voor de continuering van de Jeugd Preventie Teams, 2004). Al voor die formalisering besloten frontlijnwerkers¹¹ in Helmond-West begin jaren negentig, geheel bottom-up vanaf de werkvloer, van start te gaan met een praktisch overleg bij (dreigende) jeugdoverlast. De noodzaak werd ervaren om bij jeugdoverlast precies te

¹¹ Frontlijnwerkers zijn de functionarissen die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van de jeugdaanpak op operationeel niveau (Tops en Hartman, 2005). Denk aan de buurtbrigadier, de straathoekwerker en het jongerenwerk, maar gerekend ook de veldwerker van de verslavingszorg.

weten waarmee de partnerorganisaties bezig zijn, te bekijken wie wat kan betekenen en acties op elkaar af te stemmen. Voor die tijd was er volgens de geïnterviewden nog veel overlap. Politie en jongerenwerk waren dan bijvoorbeeld bezig met vergelijkbare acties op een bepaalde groep jeugd die onderling niet waren afgestemd. De start van het eerste JPT ooit, vanaf de werkvloer, maakt dat ook nu in 2011 het nut en de noodzaak bij de frontlijnwerkers niet ter discussie staan. Dat wil niet zeggen dat er soms verschillen van inzicht kunnen zijn bij de daadwerkelijke vormgeving van een JPT en bij de opdracht (zie daartoe het volgende hoofdstuk). Het allereerste JPT is daarom uit nood op de werkvloer geboren en de werkwijze stond uiteindelijk model voor de JPT's die er in de andere wijken zouden komen. Sinds midden jaren negentig functioneren in Helmond de JPT's in de 3 stadsdelen die zijn gekoppeld aan de stadsindeling van de politieafdelingen.

De JPT's zijn volgens betrokkenen anno 2011 nog altijd karakteristiek voor de Helmondse jeugd aanpak waarin organisaties elkaar vanwege de te behappen schaal van een middelgrote stad goed weten te vinden. In het Actieprogramma 2010-2011 wordt het Jeugd Preventie Team (JPT) genoemd als maatregel die moet worden gecontinueerd. Volgens het Actieplan zijn er drie acties die de komende periode moeten worden gerealiseerd ten aanzien van het Jeugd Preventie Team:

1. Er zijn 3 JPT-overleggen operationeel.
2. Alle bekende jeugdgroepen worden periodiek besproken onder regie van de gemeente.
3. Relevante informatie wordt gedeeld met het documentatie-informatiecentrum in het veiligheidshuis.

Net als elders in Nederland wordt in Helmond gewerkt met een aanpak van problematische jeugdgroepen, geïnspireerd door de Beke-shortlistmethodiek (Beke e.a., 2000, 2010). Daarbij worden – kortgezegd - per groep plannen van aanpak gemaakt, nadat eerst de hinderlijke, overlastgevende en criminele groepen in beeld zijn gebracht aan de hand van een shortlist. De geïnterviewden van vooral gemeente en welzijn geven aan dat de introductie van de shortlistmethodiek in Helmond niet vlekkeloos verliep. Er was volgens hen immers al een goed functionerende Helmondse groepsaanpak die omwille van de landelijke invoering van de Beke-shortlistmethodiek (door de politie) aan die methodiek moest worden aangepast.

De invoering van de Beke-aanpak zorgde aanvankelijk voor draagvlakproblemen, maar inmiddels hebben de JPT-partijen hun weg gevonden. De hinderlijke, overlastgevende en criminele jongeren zijn een aangrijpingspunt van het (jeugd)veiligheidsbeleid. De gemeente heeft sinds 2010 een apart plan van aanpak dat gericht is op de jeugdgroepen (Plan van aanpak Jeugdgroepen uit Helmond, 13 juli 2010). Opnieuw spelen de Jeugd Preventie Teams daarin een voorname rol. Daarnaast wordt zoals gezegd specifiek ingezet op Marokkaans-Nederlandse risicjongeren (zie paragraaf 2.2).

Het JPT is bedoeld als een praktisch ingestelde frontlinie-aangelegenheid. Het is eerder beoogd als afstemoverleg om actiepunten te bewaken dan een overleg waarin uitvoerig, in lange vergaderingen, bij alle overlastproblemen, groepen en personen wordt stilgestaan. Vanaf het prille begin is daarom getracht om het aantal deelnemende partijen beperkt te houden tot straathoekwerk, politie, jongerenwerk onder leiding van de gemeente en (sinds kort) soms een veldwerker van Novadic-Kentron (verslavingszorg) erbij. Er zijn, als de situatie daarom vraagt, wel lijnen met andere

organisaties die betrokken zijn bij jeugdproblematiek. Indien nodig kan vanuit het JPT bijvoorbeeld contact worden gelegd met Bureau Jeugdzorg of een woningbouwcorporatie.

Het JPT maakt op zijn beurt zelf weer onderdeel uit van een lokaal netwerk rondom jeugdveiligheid. Zo zijn er ook formele lijnen met het veiligheidshuis, het Centrum Jeugd en Gezin (CJG) en ook de door de gemeente ondersteunde wijkraden (bewonersparticipatie) zijn een partner van het JPT. Er wordt bijvoorbeeld bekeken of de jongeren die bij het JPT bekend zijn ook bekend zijn bij het Veiligheidshuis en het CJG. Zo wordt bij overlast getracht contact te leggen met een wijkraad om mee te denken over een oplossing.

3.4 Werkzame bestanddelen: grenzen stellen, gelegenheidsbeperking

Opvallend is dat de JPT's sinds de begintijd nauwelijks wijzigingen in de uitgangspunten hebben ondergaan. Hooguit is soms nagedacht over uitbreiding van de teams met nieuwe partners. Uitgezonderd verslavingszorg zijn er bij de vaste kern echter geen nieuwe partnerorganisaties meer deel gaan nemen. Dit om te voorkomen dat de slagvaardigheid zou verminderen - en: ook omdat in het JPT privacygevoelige informatie wordt gedeeld. Dan is het belangrijk om te overwegen wie wel en wie niet kunnen en mogen aansluiten. En verder werd al benoemd dat de oorspronkelijke opdracht van het JPT in de loop der jaren wat uit het oog werd verloren of anders geïnterpreteerd, wat meer in de richting van criminaliteitspreventie in plaats van overlastbestrijding.

Als we de criminologische literatuur naast het JPT leggen dan zien we dat de basisgedachte achter het JPT (impliciet) gestoeld is op een combinatie van grenzen stellen (rationale keuzetheorie, gelegenheidstheorie), risicoreductie en sociale bindingen (WODC, 2008). Het grenzen stellen gebeurt door groepen en groepsleden uit de anonimiteit te halen en zo een drempel (hogere pakkans) op te werpen tegen overlastgedrag (dit bestanddeel verwijst naar de rationele keuzetheorie), maar ook door met afspraken, toezicht en fysieke aanpassingen de gelegenheid voor probleemgedrag te verkleinen. De risicoreductie bestaat uit de aanpak op groepsniveau. In de criminologie is genoegzaam bekend (o.a. De Haan, 1999) dat het deelnemen aan een jeugdgroep een krachtige voorspeller is voor een (gewelddadige) toekomstige criminele carrière. De JPT-aanpak verwijst naar de sociale bindingentheorie waar het gaat om het betrekken van ouders en omwonenden. In combinatie met het uit de anonimiteit halen en houden moet de communicatie tussen buurtorganisaties, bewoners en jongeren en instellingen ervoor zorgen dat jongeren 'wat te verliezen hebben' met wangedrag en zich daarom conformeren aan sociale omgangsnormen en de conventionele samenleving.

Dominant in de basisgedachte van het JPT is echter het grenzen stellen: de ambitie om vroegtijdig, locatie- en probleemgericht in te grijpen, vanuit de gedachte dat dit het meest effectief zou zijn. Bij de JPT-werkwijze is sprake van zowel een gebiedsgerichte als probleemgerichte focus door frontlijnwerkers die kennis hebben van de locatie, de jongeren en de problematiek.

4. Jeugd Preventie Teams: realisatie en resultaten

In dit hoofdstuk bekijken we de feitelijke realisatie en de resultaten van de JPT-werkwijze. In het vorige hoofdstuk ging het over het oorspronkelijke basisidee, de ambities en de werkzame bestanddelen. Nu kijken we naar de praktijkervaringen en opbrengsten. Zoals aangegeven in hoofdstuk 2 is het ingewikkeld om bij de resultaten alleen te leunen op politiecijfers en ander kwantitatief materiaal. Om de resultaten beter in beeld te krijgen en ook verklaringen te bieden voor de cijfermatige trends (een daling tot ongeveer 2009 en daarna een lichte stijging van jeugdoverlast) zijn bij uitstek illustratieve voorbeelden (casus) van de JPT-werkwijze onmisbaar.

4.1 Het JPT aan het werk

Onze interviews en observaties bevestigen het beeld van de drie JPT's als een praktisch ingesteld tweewekelijks afstemoverleg, onder voorzitterschap van een ambtenaar van de gemeente. In de JPT's wordt, aan de hand van de actiepuntenlijst en de notulen van de vorige vergadering, gesproken over de lopende zaken omtrent groepen en locaties. Uiteraard is er ruimte om nieuwe casus in te brengen, indien noodzakelijk. De stand van zaken wordt doorgenomen evenals nieuw te verwachten ontwikkelingen. Daarbij is aandacht voor de wijze waarop het werk kan worden uitgevoerd en of de medewerkers op enigerlei wijze gefaciliteerd moeten worden door gemeente of andere betrokken organisaties. Deelnemers vinden de JPT-vergaderingen erg nuttig, zo blijkt uit de verdiepende sessie. Op de stelling of de eigen organisatie alleen informatie kwam halen, kwam brengen of dat halen en brengen gelijk op gingen gaf het merendeel aan dat halen en brengen van informatie gelijk op gingen (zie bijlage).

Succes: sluit goed aan bij principes frontlijnwerk

Er wordt door de deelnemers, maar zeker ook de gemeentelijke voorzitter, aangestuurd op vergaderingen van maximaal anderhalf à twee uur. Dat zet de deelnemers aan om hun inbreng kort en zakelijk te houden, hoewel een aantal geïnterviewden aangeeft dat een JPT-overleg soms iets te losjes en informeel is en de bijdragen van deelnemers in de tijd niet altijd gelijk is verdeeld. Het JPT-West vindt geregeld plaats op het politiebureau in West, het JPT-centrum in het gemeentehuis en het JPT-Oost is recent verhuisd van het plaatselijke politiebureau naar het Veiligheidshuis. Maar soms wordt ook elders overlegd.

Vanwege de nuchtere, 'gezond-verstand' benadering van de JPT's is er enthousiasme bij de meeste deelnemers. Die benadering sluit immers goed aan bij hun profiel als praktisch ingestelde frontlijnwerker. Wat meehelpt, is dat de JPT-werkwijze ooit op de werkvloer werd ontwikkeld. Wat ook helpt is dat vanuit het gemeentebestuur en de gemeenteraad veel steun is voor deze Helmondse werkwijze en die niet ter discussie staat.

Uit de hierna volgende drie illustratieve casus wordt duidelijk dat sprake is van een vergevorderde frontlijn-samenwerking die ook resultaat boekt.¹² Het blijkt dat betrokkenen elkaar snel weten te vinden en mede daardoor gemakkelijk tot adequaat handelen kunnen overgaan. Het kennen van elkaar, en elkaar makkelijk weten te vinden, wordt veelal genoemd als een belangrijke succesfactor van de JPT's. Buurtbrigadiers beschikken bijvoorbeeld over de rechtstreekse nummers van jongerenwerkers en

¹² De andere verzamelde casus staan in de bijlage van deze rapportage.

omgekeerd, en kennen de betrokkenen. Dat stemt makkelijk af bij een dreigende crisissituatie. De goede aansluiting bij het perspectief van frontlijnwerkers laat onverlet dat deze frontlijnaanpak en de beleidsafdelingen elkaar niet altijd goed verstaan. De beleidsmedewerkers geven aan dat ze wat meer vertrouwen zouden willen hebben van de frontlijnwerkers en erkenning om een overlastaanpak ook steeds vanuit beleid te blijven bekijken (kaders aangeven, doelen aangeven en structuur aanbrengen). De frontlinie ervaart de beleidsafdelingen af en toe als stroperig en weinig oplossingsgericht, zeker wanneer frontlijnwerkers de druk vanuit de lokale samenleving en de jongeren zelf voelen om snel met een effectieve oplossing te komen bij een overlastplek.

To Hölscherplein

Een belangrijk probleem met het To Hölscherplein is, volgens enkele geïnterviewden, dat daar 'verkeerd' is teruggeplaatst na herstructurering. In verhouding is er veel jeugd teruggeplaatst. Op het plein staan de nodige speeltoestellen. Dat trekt veel jongeren en kinderen die daar, verhoudingsgewijs, al in groten getale wonen. Een speeltoestel stond zodanig dat hij ook als doel gebruikt kon worden. In maart 2008 zorgen voetballende kinderen voor veel overlast. Ouders corrigeren te weinig of niet. Er wordt een bespreking met bewoners georganiseerd om de nieuwe plannen voor het plein te bespreken. Dit om het draagvlak bij de bewoners te vergroten. In sept. 2008 is er een klein voetbalveldje aangelegd. Er zijn nieuwe toestellen voor de allerkleinsten teruggezet. Inmiddels is het plein verdeeld over twee plekken, beide met voldoende ruimte, zodat klein en groot makkelijk kunnen spelen.

Aandachtspunt is om binnen het JPT na te denken over hoe er zo goed mogelijk kan worden gecommuniceerd met buurtbewoners. Nagedacht wordt over nieuwe communicatiemiddelen zoals mail en Hyves.

Het JPT wist in gezamenlijkheid met gemeente, jongerenwerkers, politie, jongeren en omwonenden te komen tot een goede oplossing voor betrokkenen.

Kasteeltuinen

Bij de Kasteeltuinen is heel lang sprake geweest van overlast. JPT-ers gingen wekelijks langs en hadden uiteindelijk de groep, zo'n 50 jongeren, heel goed in beeld kunnen brengen. Door inzet van de straatcoaches en het jongerenwerk konden veel jongeren worden doorverwezen. 15 a 20 jongeren uit die oorspronkelijke overlastgroep doen nu wekelijks mee aan een activiteit.

Voor deze groep is intensiever samenwerking gezocht tussen JPT centrum en JPT west.

Brouwhuis

In Brouwhuis constateerden de diverse partners van het JPT dat er binnen een bestaande groep een aantal jonge meiden was, dat grensoverschrijdend seksueel gedrag vertoonde en overmatig middelengebruik liet zien. Dit werd als zorgelijk ervaren. In het JPT is een plan opgesteld deze meiden los te weken van de groep, in een apart traject. Het doel was hen duidelijk te maken wat de gevaren zijn van drugs, hoe je nee zegt etc. Daar is, in samenwerking met die meiden, een (voorlichtings)film over gemaakt. Dat is een heel proces geweest voor die meiden, waarvan 2, bijna 2 jaar later nog steeds betrokken zijn als vrijwilliger bij het jongerenwerk. Alle betrokkenen zien deze casus als een prachtig voorbeeld waarbij de kracht van de samenwerking een echt rendement heeft opgeleverd.

Knelpunten: gelijkwaardigheid, laagprofiel, preventie, onaantastbare jeugd

De geïnterviewden zijn niet alleen maar gecharmeerd van het JPT. Zij noemen zeer zeker ook enkele knelpunten en uitdagingen. De vaakst genoemde en kennelijk als voornaamst ervaren knelpuntenpunten zijn de gelijkwaardigheid van de deelnemers, het lage profiel (onzichtbaarheid) van de JPT-aanpak, het uitblijven van daadwerkelijke preventie en als laatste de opkomst van de doorgecriminaliseerde jeugd, waarmee het JPT moeilijk raad weet.

Er wordt geregeld een gebrek aan gelijkwaardigheid ervaren in de relatie tussen de deelnemende organisaties. De politie heeft veel kennis, informatie en formele machtsmiddelen en zij zou volgens de andere deelnemers op grond daarvan – ongewild – soms wat te aanwezig zijn bij de JPT-vergaderingen. Zij zou het JPT vooral beschouwen als praktisch middel om het politiewerk rond jeugd te vergemakkelijken en via signalering en advisering de veiligheidspartners op frontlijn niveau te activeren.¹³ De andere deelnemers hebben begrip voor de politie, maar zouden de betrokkenheid van de politie soms wat anders willen zien. Eerder verwachten zij van de politie personele continuïteit door elk JPT te voorzien van een vaste buurtbrigadier ('vaste gezichten'), hoe zeer zij ook alle brigadiers en de betrokken netwerkinspecteur waarderen.

Verder is een algemeen kenmerk van frontlijnwerkers dat zij hun werk het liefst low-profile uitvoeren zonder dat anderen (o.a. gemeentebestuur, politiek, media, burgers) teveel 'op hun vingers kijken' (Lipsky, 1980; Engbersen 1990). Zij menen er vaak baat bij te hebben om problemen die op zich klein en te behappen zijn ook klein te houden en bijvoorbeeld geen persaandacht te moeten willen. Persaandacht zou vaak ook de verhoudingen onder druk zetten, terwijl de deelnemers nu juist baat hebben bij een in goede sfeer opererend JPT. De goede sfeer werkt motiverend en moet ertoe leiden dat de deelnemers elkaar vertrouwen, waarderen en toch ook durven aanspreken op nalatigheden als dat nodig is. De laagprofiel aanpak heeft echter volgens de deelnemers wel als gevolg dat veel acties en ook de successen van het JPT onzichtbaar blijven voor die 'anderen'. Het is bepaald niet vanzelfsprekend dat anderen binnen het jeugdveiligheidssterrein het JPT weten te vinden. Denk aan de woningbouwcorporaties die toch ook samen met de JPT's wat kunnen betekenen bij jeugdoverlast, maar denk ook (gemeente-intern) aan beleidsmedewerkers in het jeugd- en veiligheidsdomein.

In het vorige hoofdstuk is al aangegeven dat de missie van het JPT niet meer alle partijen duidelijk voor de geest staat of inmiddels verschillend wordt geïnterpreteerd. Daarachter sluimert duidelijk een verschil van mening. Voorkomen, bemiddelen en bestrijden van jeugdoverlast is de officiële ambitie. Volgens met name de jongerenwerkers en straathoekwerkers zou de bemiddeling tussen jongeren en omwonenden nog meer aandacht verdienen. Verder is het JPT in de ogen van de meeste geïnterviewden in de praktijk toch vooral een reactieve aangelegenheid. Er wordt voornamelijk gereageerd op meldingen en (dus) op reeds ontstane problemen. De 'P' en de afkorting 'JPT' zou daarom volgens betrokkenen niet goed aangeven wat een JPT daadwerkelijk doet. Betrokkenen merken op dat er te weinig vanuit een preventieve visie wordt gedacht: de JPT's zijn formeel voor de 12- tot en met 23-jarigen, terwijl er nu ook regelmatig al jongere kinderen worden gesignaleerd van 9 tot 11 die al imitatiegedrag

¹³ Dat is volgens geïnterviewden precies de reden waarom in het JPT-West een tijdlang verschil van mening bestond en het team niet functioneerde zoals sommige deelnemers dat zouden hebben gewild.

vertonen. Juist daar wordt nog te weinig op geanticipeerd. Toch wordt er zeker ook aandacht aan preventie besteed. Zo wordt, aan de hand van enquêtes onder bewoners (JPT-West deed dat recent) geïnventariseerd welke mogelijke knelpunten zich nu al voordoen en zich in de toekomst voor kunnen doen. Het JPT centrum heeft in maart 2009 een bijeenkomst gewijd aan een discussie over de preventieve aanpak van hanggroepen. Centraal stond daarbij de vraag hoe het JPT preventieve acties kan opzetten. Aandachtspunten daarbij zijn: 1) communicatie richting klagers, 2) een planmatiger manier van reageren op en handelen richting de al bekende overlastgevende jongeren. Vastgesteld wordt dat het JPT voornamelijk concrete acties en plannen op zou moeten stellen.

Het laatste als voornaam genoemde knelpunt heeft betrekking op de categorie 'justitiabele' en 'onaantastbare' jeugd zoals beschreven in hoofdstuk 1. Die jongeren vallen strikt genomen niet langer onder de oorspronkelijk beoogde doelgroep van de JPT-werkwijze. Vooral bij een deel van de politiemensen leidt deze categorie tot teleurstelling en een zekere *doelgroepmoeheid*. De meeste geïnterviewden geven echter aan dat deze jongeren er niet toe mogen leiden dat het JPT langzaam verschuift van overlastbestrijding naar criminaliteitsbestrijding. Want: daarmee komen de oorspronkelijke opdracht en de taak van bijvoorbeeld jongerenwerk ('We zijn geen criminaliteitsbestrijders!') onder druk te staan.

4.2 Gemeentelijke regie en coördinatie

De beoogde regierol van de gemeente wordt ook daadwerkelijk gerealiseerd. Elke JPT-vergadering wordt voorgezeten door dezelfde gemeenteambtenaar van het team Jeugd en Veiligheid van de gemeente Helmond.¹⁴ De ambtenaar heeft onder andere een coördinerende rol bij het invullen van de Beke-shortlist, het bij elkaar krijgen van diverse partijen en zij is de linking-pin tussen JPT's en andere belanghebbenden, zoals de woningbouwcorporaties. De geïnterviewden spreken hun waardering uit voor deze ambtenaar: ze is streng en doortastend als het moet, maar weet toch altijd een goede sfeer te houden. Zoals gezegd werkt de goede sfeer motiverend. Die moet ertoe leiden dat de deelnemers elkaar vertrouwen, waarderen en toch ook durven aanspreken op nalatigheden als dat nodig is.

De voorzitter geeft zelf aan dat ze wel op die manier móet opereren, omdat zij geen formele (doorzettings)macht en hiërarchische bevoegdheden heeft. Alles moet op basis van overtuiging aan de hand van goede argumentatie en op basis van de goede onderlinge relaties. Er wordt dan ook zelden powerplay gespeeld in de zin van 'met de vuist op tafel slaan', opschalen naar hogere gemeentelijke ambtenaren en bestuurders om alsnog zaken voor elkaar te krijgen. Volgens de voorzitter zelf is het daarom vaak 'schipperen en balanceren'¹⁵. Duidelijk is volgens de geïnterviewden dat dit ook niet past bij het profiel van de voorzitter: zij is zelf een voormalige jongerenwerker, kent het werk

¹⁴ Bij het JPT-West werd het voorzitterschap tijdelijk waargenomen door de politie, toen in die tijd sprake was van interpretatieverschillen tussen politie en gemeente over de opdracht en de rol van het JPT.

¹⁵ Dit verschijnsel van 'schipperen' en horizontale aansturing met overleg en argumentatie werd precies zo en om dezelfde redenen waargenomen in een onderzoek naar een jeugdveiligheids-overleg in Alphen aan den Rijn (Bervoets, Eysink Smeets en Uildriks, 2010). Gemeentelijke coördinatoren hebben veelal geen formele doorzetting in dit soort overlegsituaties. .

aan de frontlinie en voelt precies aan wat de sterke en zwakke punten zijn van frontlijnwerkers. Wel wordt door een enkeling aangegeven dat de voorzitter mogelijk ondersteuning nodig heeft, omdat zij vaak het overleg voorziet en tegelijkertijd het verslag maakt van achter een laptop. Ook is het voorzitterschap wel erg persoonsgebonden, zo geven de geïnterviewden aan. Met een wat minder behoedzame voorzitter zou de JPT-werkwijze naar hun idee heel makkelijk 'in kunnen zakken'.

De als positief ervaren gemeentelijke coördinatie laat onverlet dat volgens betrokkenen de JPT's afzonderlijk weinig van elkaar overnemen en er nog te weinig uitwisseling is van kennis en informatie. Desgevraagd geeft de voorzitter aan dat dit de taak en verantwoordelijkheid is van de deelnemers zelf. De JPT's hebben de afgelopen jaren kritisch naar de eigen werkwijze gekeken en deze geëvalueerd. Opvallend is dat de leerpunten uit die evaluaties echter niet per definitie lijken te worden gedeeld met de andere JPT's. Dat is althans niet te achterhalen uit de bestudeerde notulen van de JPT's van de afgelopen jaren. Aan die gevoelde behoefte tot uitwisseling is toch inmiddels deels voorzien door de zogeheten Beke-dagen, waarbij wel alle JPT's aanwezig zijn, een presentatie krijgen van de politie over (nieuwe) jeugdgroepen en er nadrukkelijk wel ervaringen worden uitgewisseld.

4.3 Aansluiting bij andere overlegvormen

Zoals aangegeven in hoofdstuk 3 maakt het JPT zelf weer onderdeel uit van een lokaal netwerk rondom jeugdveiligheid. Dat uit zich in de praktijk in contacten met onder meer het Veiligheidshuis, het Centrum Jeugd en Gezin (CJG) en Bureau Jeugdzorg, maar ook met voorzieningen als *Shouf Kedemk*, JPP en AJID (zie paragraaf 2.2). Immers: als er meer partijen nodig zijn dan de standaard JPT-deelnemers, dan kan worden 'opgeschaald' en doorverwezen naar andere partijen in het jeugdveiligheidsdomein. Dat gebeurt regelmatig op ad hoc basis als een bepaalde situatie erom vraagt. Volgens een aantal geïnterviewden hangt er nu nog wel te veel van toevalligheden af en zijn er niet echt heel duidelijke afspraken over opschalen en doorverwijzen. De aansluiting bij andere overlegvormen gebeurt in de praktijk ook wat structureler door bijvoorbeeld de deelname van de JPT-voorzitter aan het integraal veiligheidsoverleg van de gemeente. Echter: gemeenteambtenaren geven aan¹⁶ dat er momenteel nog (te) weinig feitelijke samenwerking is tussen JPT, Veiligheidshuis en het CJG. Deze partijen vinden elkaar wel als het moet, maar de afstemming is nog niet structureel. Dit wordt nadrukkelijk als een knelpunt ervaren.

Hoewel ook de door de gemeente ondersteunde wijkraden (bewonersparticipatie) formeel een partner van het JPT zijn, blijft zoals aangegeven de rol van bewoners vanuit de wijkraden nogal beperkt. Geïnterviewden bevestigen dat bemiddelen tussen jongeren en bewoners in het JPT zeker gebeurt, maar eigenlijk nog veel vaker en intensiever zou mogen. Enkele geïnterviewden geven bovendien aan dat ook de link met de justitiële keten, bijvoorbeeld het Openbaar Ministerie en de Raad voor de Kinderbescherming meer aandacht verdient. Daarbij betreft het vooral – dat zal niet verrassen – betrokkenen die vinden dat het JPT nadrukkelijker zou moeten (mee)doen aan criminaliteitsbestrijding en handhaving. Aangegeven werd ook al dat de frontlijnwerkers van het JPT veel waarde hechten aan een laagprofiel aanpak, waardoor de feitelijke verrichtingen en

¹⁶ Als reactie op een conceptversie van deze rapportage.

mogelijkheden van het JPT buiten het beeld blijven van organisaties en partijen die strikt genomen ook een rol zouden kunnen spelen bij de JPT-werkwijze. Een veelgenoemd voorbeeld waren de woningcorporaties, die ook (deels) aan overlastbestrijding doen en soms de overlastgevende jongeren en hun families kennen als huurder. En ook de relatie tussen JPT en Stadswacht is geen rustig bezit. Deze partijen treffen elkaar in het handhavingsoverleg Binnenstad, maar er is geen structurele relatie. De reden volgens een geïnterviewde is dat Stadswachten *de facto* niet (langer) op jeugdgroepen worden afgestuurd, omdat dit niet aansluit bij hun taak en verantwoordelijkheden.

4.4 Effecten en effectiviteit

De betrokkenen geven keer op keer aan dat de effecten van het JPT in hun ogen lastig zijn te meten. We gaven reeds aan in hoofdstuk 2 dat overlast een subjectief, lastig meetbaar verschijnsel is en dat politiecijfers deels worden vertroebeld door registratie-effecten bij de politie en de meldingsbereidheid van gedupeerden. Maar dat betekent nog niet dat helemaal geen uitspraken kunnen worden gedaan, zeker niet als we in beschouwing nemen dat meten niet altijd gelijk staat aan 'tellen'. Ook de wethouder geeft in een interview aan dat zij geregeld meer waarde hecht aan casus, aan verhalen over geslaagde JPT-acties, dan aan de in haar ogen soms kunstmatige weergave van resultaten in tabellen en grafieken. Precies daarom hebben we in het onderzoek niet alleen cijfers, maar ook voorbeelden (casus) verzameld van geslaagde JPT-acties (zie vorige hoofdstuk en de bijlage).

In paragraaf 1.3 gaven we bij de vertrekpunten van dit onderzoek aan dat we bij de zoektocht naar effectiviteit en werkzame bestanddelen uitgaan van een meervoudige bewijsvoering. Daarbij combineren we wat betrokkenen ervaren met meer objectieve bewijzen. Hoe meer bronnen wijzen in de richting van een hoopvolle, werkzame aanpak hoe sterker de aanwijzing. We kijken naar:

1. reputatie: welke interventies door betrokkenen veel worden genoemd als effectief;
2. documenten en literatuur: wat de consensus in de criminologische literatuur is over een bepaalde interventie (vgl. Levitt, 2004);
3. cijfers: wat onze kwantitatieve onderzoeksgegevens ons vertellen.

Ad 1: reputatie

De meerwaarde van de JPT-aanpak staat volgens geïnterviewden – zowel JPT-deelnemers, beleidsmedewerkers, gemeentebestuurders als managers van deelnemende JPT-partijen - buiten kijf. Volgens hen is de meerwaarde dat in de teams, waarin over het algemeen goed wordt samengewerkt, alleen uitvoerende frontlijnwerkers zitten, dat het praktisch is ingesteld, en dat deelnemende organisaties bereid zijn (uren en middelen) te investeren in het JPT. Vooral de JPT-deelnemers zijn, getuige onze verzamelde casus, ook in staat om voorbeelden te geven van situaties waarin het JPT succes heeft gehad. Wel zou meer aandacht mogen worden besteed in hun ogen aan preventie en bemiddeling.

Hierbij moeten we wel opmerken dat de analyse van de ervaren meerwaarde scherper zou zijn geweest als we wat meer hoor-en-wederhoor hadden gepleegd. Bijvoorbeeld

door nog wat meer niet-deelnemende partijen in het jeugdveiligheidsdomein te bevragen over het JPT en wellicht ook doelgroepjongeren en bewoners zelf aan het woord te laten. Van de geïnterviewde niet-deelnemende partijen weten we immers dat het JPT niet altijd even zichtbaar is, vanwege (volgens de JPT-ers zelf) de laagprofiel aanpak.

Ad 2: Wat zegt de criminologische literatuur?

Het belangrijkste werkzame bestanddeel in de JPT-aanpak is het grenzen stellen (paragraaf 3.5): de ambitie om vroegtijdig, locatie- en probleemgericht in te grijpen, vanuit de gedachte dat dit het meest effectief zou zijn. Bij de JPT-werkwijze is sprake van zowel een gebiedsgerichte als probleemgerichte focus door frontlijnwerkers die kennis hebben van de locatie, de jongeren en de problematiek.

Vooraf in het onderzoek naar politiewerk wordt zogeheten *focused policing* aangegeven als zijnde een effectieve werkwijze (Skogan en Frydl, 2004). Deze werkwijze uit zich in gerichtheid op *hotspots*, *hottimes* en *hotshots*. Politie mensen gaan niet zonder opdracht de straat op, maar houden toezicht met heel concrete doelen, locaties en personen in het achterhoofd. In de criminologische literatuur wordt een lans gebroken voor de effectiviteit van probleemgerichte en gebiedsgerichte aanpakken (Sherman, 1997; Wittebrood en Van den Beemt, 2004; Clarke en Eck, 2003; 2010). In Nederland wordt inmiddels bij de aanpak van jeugdcriminaliteit precies om die reden uitgegaan van een persoonsgerichte benadering gecombineerd met gerichtheid op groepen en domeinen (waaronder locaties). Al deze literatuur wijst op succes van de inzet van integrale capaciteit gedurende bepaalde tijd op bepaalde personen en locaties (zie ook WODC, 2008). Daaruit mogen we de conclusie trekken dat ook de Jeugd Preventie Teams wel effect moeten sorteren, omdat zij leunen op principes die volgens de criminologie effectief zijn. Voorwaarde is dan uiteraard wel dat de JPT's worden uitgevoerd zoals beoogd in de basisgedachte. Als effecten uitblijven zou dat – kortom – vooral te wijten zijn aan organisatieproblematiek en niet aan een slecht basisidee dat bij voorbaat al niet-effectief is. We gaven reeds aan dat er op dit moment nog (tevens organisatorische) knelpunten zijn bij de JPT's, waardoor de uitvoering de afgelopen jaren niet altijd liep zoals beoogd. Op de aspecten locatie- en probleemgerichtheid wordt de JPT-aanpak echter wel conform de basisgedachte uitgevoerd. Mits de organisatorische knelpunten worden opgelost zouden we daarom bij voorbaat al effectiviteit kunnen voorspellen bij de JPT-aanpak op basis van criminologische theorie.

Verder draagt het JPT bij aan gelegenheidsbeperkende maatregelen. De politie mensen, jongerenwerkers en straathoekwerkers dragen bij aan de extra ogen en oren (sociale controle) in de wijk en zij proberen ook omwonenden en ouders erbij te betrekken. Wittebrood en Van den Beemt (2004) trokken enkele jaren geleden al de conclusie dat gelegenheidsbeperking door het ophogen van toezicht en de (subjectieve) pakkans in het algemeen een effectieve strategie is. Hierbij moeten we wel opmerken dat de capaciteit voor het daadwerkelijk toezicht haar grenzen kent en volgens betrokkenen de omwonenden en ouders minder bij de aanpak worden betrokken dan men eigenlijk graag zou willen.

Ad 3: Wat zeggen de cijfers?

Wanneer we kijken naar het totaal van politieregistraties rond jeugdoverlast, vandalisme en baldadigheid, dan zien we een opvallend breekpunt in 2009, met vóór die tijd een geleidelijke daling en daarna een (beperkte) toename van het aantal registraties (zie

bijlagen). Die stijging is mogelijk te wijten aan een registratie-effect als gevolg van het nieuwe informatiesysteem bij de politie. Dat de (lichte) stijging mogelijk deels reëel is en dus niet slechts een registratie-effect, daarop wijzen de recente veiligheidsenquêtes in Helmond. De jeugdoverlast die bewoners volgens die enquête ervaren is - na een daling in 2008 - in 2009 weer toegenomen. Daarop wijzen ook onze 'hotspotskaartjes' (zie bijlage) waarbij duidelijk wordt dat op een aantal (dus in aantal beperkte) locaties de overlast is toegenomen. Denk aan Helmond-West 't Haagje en het To Hölscherplein. Verder heeft mogelijk ook de problematiek met de doorgecriminaliseerde jeugd, de 'onaantastbaren', ook zijn weerslag op de gemeten stijging in de politiecijfers en de bevolkingsenquête.

Echter: voorafgaand aan de (lichte) stijging was vanaf ongeveer 2001 sprake van een daling (Nota Jeugd en veiligheid, 2010). Het zou onwaarschijnlijk zijn als we de stijging als deels reëel beschouwen en de daling als niet-reëel, dus: een niet daadwerkelijke afname van de problematiek. Los van de problemen van de meetbaarheid en de meldingsbereidheid bij (jeugd)overlast moet er dan welhaast nog een andere verklaring zijn voor de daling: het jeugdveiligheidsbeleid met als onderdeel daarvan de JPT's. Mits uitgevoerd conform de basisgedachte moet een JPT-aanpak met een gebieds- en probleemgerichte focus bij voorbaat effect sorteren, zo leiden we af uit (recente en klassieke) criminologische onderzoeksliteratuur.

5. De balans opgemaakt

In dit hoofdstuk komen de lijnen bij elkaar. We beantwoorden de onderzoeksvragen, we presenteren onze aanbevelingen en trappen eerst af met een korte beschouwing waarin we de bevindingen in een breder perspectief plaatsen.

5.1 Beschouwing

De Jeugd Preventie Teams zijn een mooi voorbeeld van hoe een gemeente tracht de regie te voeren over het jeugdveiligheidsbeleid. De aanpak van jeugdoverlast met Jeugd Preventie Teams is al jarenlang een vast bestanddeel van het jeugdveiligheidsbeleid in Helmond. Buiten de gemeentegrenzen wordt geregeld met veel interesse gekeken naar de ervaringen van deze Oost-Brabantse stad met dit praktijkvoorbeeld van frontlijnsturing bij jeugdoverlast.¹⁷ Frontlijnsturing steunt op een waardering van de autonomie en handelingsvrijheid van eerstelijns werkers (Lipsky, 1980, Tops en Hartman, 2005). Daartoe is vertrouwen nodig van managers, bestuur en politiek. De neiging is immers maar al te vaak om deze praktijkmensen strakker aan te sturen, bijvoorbeeld met outputmeting en daarmee de ruimte voor creativiteit, maatwerk en 'gezond verstand' op de werkvloer te beknotten. Ook vragen van gemeenteraadsleden en een regen van moties door de raad zorgen elders voor zodanige druk op de uitvoering dat het in alle rust werken aan praktische oplossingen voor jeugdoverlast er vaak niet (meer) bij is. Vaak ontstaat dan een praktijk van *structureel incidentalisme*, op de werkvloer vaak ervaren als een ongericht hap-snapbeleid (Rosenthal e.a. 1990). In Helmond echter heeft men de durf gehad – en nog steeds – om te vertrouwen op de praktijkexpertise en de vaardigheden van de JPT-mensen. We geven daarmee maar aan dat dit vertrouwen niet overal zo vanzelfsprekend is.

Bij de verdere ontwikkeling van de JPT-werkwijze wilde de gemeente, geheel conform de huidige trend (zie o.a. WODC, 2008), zicht op werkzame bestanddelen van het JPT en een wetenschappelijke evaluatie. Een onderzoek helpt het best als er een gepaste verhouding bestaat tussen betrokkenheid van de onderzoekers en toch ook de nodige afstand wordt bewaard door kritisch-opbouwend naar het beleid te kijken. We hebben daarom zowel gekeken naar waar het enthousiasme voor het JPT vandaan komt (Wat is het 'geheim' van het JPT?) als stilgestaan bij mogelijkheden om de JPT's nog verder te verbeteren. We sluiten deze rapportage daarom ook af met enkele aanbevelingen en adviezen.

5.2 Antwoord op onderzoeksvragen

Bij de opbouw van de rapportage zijn we uitgegaan van de driedeling *probleem – idee – uitvoering*. In hoofdstuk twee kwam daarom onderzoeksvraag 1 over de jeugdproblematiek aan de orde (zie paragraaf 1.2 voor de volledige onderzoeksvragen).

¹⁷ 'Helmondse aanpak van crimineel hier toepassen', De Telegraaf, 14 augustus 2009. In dit krantenbericht opteert de Amsterdamse raadsfractie van D'66 om elementen over te nemen uit Helmond bij de hoofdstedelijke jeugdaanpak.

Hoofdstuk drie ging in op de onderzoeksvragen 2, 3 en 6 over respectievelijk achterliggende visie, verhouding tot de rest van het jeugdveiligheidsbeleid en de werkzame bestanddelen. Hoofdstuk vier ging in op de vragen 4 en 5, op praktijkervaringen en resultaten. In dit hoofdstuk – ten slotte – maken we de balans op en gaan dan in de paragrafen 4.4 en 4.5 tevens in op vraag 7: welke aanpassingen zijn nodig?

Het probleem: jongerenoverlast in Helmond (onderzoeksvraag 1)

- Helmond kent een aanhoudende jeugdproblematiek. Er is overlast en criminaliteit van jongeren, geregeld groepsgewijs en vooral in bepaalde buurten en op bepaalde *hotspots*. Vooral Helmond-Centrum en Helmond-West komen daarbij steeds in beeld, en dan ook nog vaak met name heel specifieke locaties. De afgelopen jaren steeg het aantal delicten waarbij een jongere als verdachte gold; een landelijke trend. Volgens informatie van de politieregio Brabant-Zuidoost heeft Helmond nog een categorie 'onaantastbare' jeugd met kansarme jongeren (vaak ook jongvolwassenen): vaak laag opgeleid of werkloos en geregeld van Marokkaanse afkomst. Ze plegen regionaal – al dan niet in groepsverband – of zelfs landelijk delicten. Marokkaanse jeugd is oververtegenwoordigd in de jeugdcriminaliteit.
- Jeugdoverlast blijft een thema, hoewel die in Helmond beslist niet uitsluitend voor rekening van Marokkaans-Nederlandse jongeren. Wanneer we kijken naar het totaal van politieregistraties rond jeugdoverlast, vandalisme en baldadigheid, dan zien we een opvallend breekpunt in 2009, met vóór die tijd een geleidelijke daling en daarna een (beperkte) toename van het aantal registraties (zie bijlagen).
- De stijging is mogelijk te wijten aan een registratie-effect als gevolg van het nieuwe informatiesysteem bij de politie. Dat de (lichte) stijging mogelijk deels reëel is, daarop wijst de recente lokale veiligheidsenquête. De jeugdoverlast die bewoners volgens die enquête ervaren is - na een daling in 2008 – in 2009 weer toegenomen. Op de stijging wijzen ook onze 'hotspotskaartjes' (zie bijlage) waarbij duidelijk wordt dat op een aantal (dus in aantal beperkte) locaties de overlast is toegenomen. Denk aan Helmond-West 't Haagje en het To Hölscherplein. Verder heeft mogelijk ook de problematiek met de doorgecriminaliseerde jeugd, de 'onaantastbaren', ook zijn weerslag op de stijging van jeugdoverlast.
- Er is meer aan de hand dan een Helmonds imagoprobleem en uitvergroting door de media. Specifiek de jeugdoverlast lijkt mede het resultaat van een intoleranter wordende samenleving (vgl. Boutellier en Van Wonderen en, 2007). Mensen zijn verleerd om elkaar op gedrag aan te spreken en om op gedrag aangesproken te worden. Een minderheid van de geïnterviewden vond dat er helemaal niets aan de hand was in Helmond en vond dat zowel het stadsimago als de media in de weg zaten en het probleem veroorzaakten. Een iets grotere minderheid – naast deze twee categorieën - vond dat Helmond een serieus jeugdprobleem heeft. Het onderscheid tussen jeugdoverlast (hangjongeren) en criminaliteit is volgens hen tegenwoordig minder goed te maken is, omdat een aantal voormalige hangjongeren is doorgecriminaliseerd en zelfs landelijk actief is.

Jeugd Preventie Teams: basisidee (onderzoeksvraag 2 en 6)

- De JPT-aanpak is een wijk- en praktijkgerichte groepsaanpak door frontlijnwerkers bij politie, straathoekwerk en jongerenwerk (soms aangevuld met verslavingszorg) onder voorzitterschap van een ambtenaar van de gemeente. Het

JPT is eerder beoogd als afstemoverleg om actiepunten te bewaken dan een overleg waarin uitvoerig, in lange vergaderingen, bij alle overlastproblemen, groepen en personen wordt stilgestaan.

- Opvallend is dat de JPT's sinds de begintijd nauwelijks wijzigingen in de uitgangspunten hebben ondergaan. Het enige was, dat heel soms weer werd nagedacht over uitbreiding met nieuwe partners. Uitgezonderd verslavingszorg zijn er bij de vaste kern echter geen nieuwe partnerorganisaties meer deel gaan nemen. Dit, om te voorkomen dat de slagvaardigheid zou verminderen. Verder is de oorspronkelijke opdracht van het JPT in de loop der jaren wat uit het oog verloren of anders geïnterpreteerd, wat meer in de richting van criminaliteitspreventie in plaats van overlastbestrijding.
- Dominant in de basisgedachte van het JPT is het grenzen stellen: de ambitie om vroegtijdig, locatie- en probleemgericht in te grijpen, vanuit de gedachte dat dit het meest effectief zou zijn. Bij de JPT-werkwijze is sprake van zowel een gebiedsgerichte als probleemgerichte focus door frontlijnwerkers die kennis hebben van de locatie, de jongeren en de problematiek.

JPT en het overige jeugdveiligheidsbeleid (onderzoeksvraag 3)

- De JPT-werkwijze is een van de oudste bestanddelen van het lokale jeugdveiligheidsbeleid in Helmond. In het Actieprogramma 2010-2011 staat de ambitie om de jeugdoverlast te reduceren. Een van de kernmaatregelen die volgens het programma daartoe moet worden voortgezet is het Jeugd Preventie Team (JPT).
- Als meer partijen nodig zijn dan de standaard JPT-deelnemers, dan kan worden 'opgeschaald' en doorverwezen naar andere partijen in het jeugdveiligheidsdomein. Verder neemt de JPT-voorzitter deel aan het integraal veiligheidsoverleg.
- De JPT's bevinden zich niet alleen op een kruispunt van organisaties, ze bevinden zich al met al ook op een kruispunt van beleidsuitvoering. De teams geven zowel uitvoering aan veiligheidsbeleid als het lokale jeugdbeleid. En via de wijkraden is er ook een link met het wijkgericht werken. Verder maakt het JPT zelf weer onderdeel uit van een lokaal netwerk rondom jeugdveiligheid met onder andere Veiligheidshuis, centrum Jeugd en Gezin, JPP en de op Marokkaanse jeugd gerichte voorzieningen 'Shouf Kedemk' en het project AJID voor (ex)-gedetineerde jongeren.
- De hinderlijke, overlastgevende en criminele jeugdgroepen zijn een aangrijpingspunt van het beleid. De gemeente heeft sinds verleden jaar een apart plan van aanpak dat gericht is op de jeugdgroepen (Plan van aanpak Jeugdgroepen uit Helmond, 13 juli 2010). Bij de groepsaanpak spelen de Jeugd Preventie Teams een cruciale rol.

Praktijkervaringen en resultaten (onderzoeksvragen 4 en 5)

- Vanwege de nuchtere, 'gezond-verstand' benadering van de JPT's is er enthousiasme bij de meeste deelnemers. Die benadering sluit immers goed aan bij hun profiel als praktisch ingestelde frontlijnwerker. De geïnterviewden noemen onvermijdelijk ook enkele knelpunten en uitdagingen: de gelijkwaardigheid van de deelnemers, het lage profiel van de JPT-aanpak (onzichtbaarheid), de behoefte aan meer preventie en de opkomst van de doorgecriminaliseerde jeugd.

- Een algemeen kenmerk van frontlijnwerkers is, dat zij hun werk het liefst low-profile uitvoeren zonder dat anderen (o.a. gemeentebestuur, politiek, media, burgers) teveel 'op hun vingers kijken' (Lipsky, 1980; Engbersen 1990). Zij menen er vaar baat bij te hebben om problemen die op zich klein en te behappen zijn ook klein te houden. Deze laag-profiel aanpak maakt echter wel dat de werkzaamheden en ook de successen van het JPT verhoudingsgewijs onzichtbaar blijven voor die 'anderen' en het bijvoorbeeld ook niet vanzelfsprekend is dan anderen binnen het jeugdveiligheidsterrein het JPT weten te vinden. Dit doet niets af aan het draagvlak dat de JPT-werkwijze bij politiek en bestuur heeft opgebouwd.
- De beoogde regierol van de gemeente wordt ook daadwerkelijk gerealiseerd. Deze regie leunt geheel en al op overtuiging aan de hand van goede argumentatie en op basis van de goede onderlinge relaties. De voorzitter heeft geen hiërarchische bevoegdheden. Er wordt dan ook zelden powerplay gespeeld in de zin van 'met de vuist op tafel slaan', opschalen naar hogere gemeentelijke ambtenaren en bestuurders om alsnog zaken voor elkaar te krijgen. Volgens de voorzitter zelf is het daarom vaak 'schipperen en balanceren'.
- De als positief ervaren gemeentelijke coördinatie laat onverlet dat volgens betrokkenen de JPT's afzonderlijk weinig van elkaar overnemen en er nog te weinig uitwisseling is van kennis en informatie.
- Verder is er momenteel nog (te) weinig feitelijke samenwerking is tussen JPT, Veiligheidshuis en het CJG. Deze partijen vinden elkaar wel als het moet, maar de afstemming is nog niet structureel. Dit wordt nadrukkelijk als een knelpunt ervaren, zoals ook formele afspraken worden gemist op frontlijn-niveau tussen bijvoorbeeld de Stadswachten en de JPT's.
- De meerwaarde van de JPT-aanpak staat volgens geïnterviewden – zowel JPT-deelnemers, beleidsmedewerkers, gemeentebestuurders als managers van deelnemende JPT-partijen - buiten kijf. Bij de JPT-werkwijze is sprake van zowel een gebiedsgerichte als probleemgerichte focus door frontlijnwerkers die kennis hebben van de locatie, de jongeren en de problematiek. Dat zijn de werkzame bestanddelen van het JPT. Criminologische onderzoeksliteratuur wijst op succes van de inzet van integrale capaciteit gedurende bepaalde tijd op bepaalde personen en locaties (zie ook WODC, 2008). Daaruit mogen we de conclusie trekken dat ook de Jeugd Preventie Teams wel effect moeten sorteren, omdat zij (impliciet) berusten op principes die volgens de criminologie effectief zijn. Voorwaarde is dan uiteraard wel dat de JPT's worden uitgevoerd zoals beoogd in de basisgedachte. Op de aspecten locatie- en probleemgerichtheid is dat ook het geval. De sociale controle door ook ouders en omwonenden te betrekken komt volgens de geïnterviewden minder uit de verf als JPT-partijen zouden willen.
- Voorafgaand aan een (lichte) stijging van de overlastcijfers, was vanaf ongeveer 2001 sprake van een daling. Het zou onwaarschijnlijk zijn als we alleen de stijging als deels reëel mogen beschouwen en de daling als niet-reel. Een aannemelijke (deel)verklaring voor de daling is, mede op basis van de werkzame bestanddelen, de effectiviteit van het jeugdveiligheidsbeleid met als onderdeel de JPT's. Mits uitgevoerd conform de basisgedachte moet een JPT-aanpak met een gebieds- en probleemgerichte focus wel effect sorteren, zo leiden we af uit (recente en klassieke) criminologische onderzoeksliteratuur. Om echt effect te sorteren is dan wel nodig dat aandacht wordt besteed aan de huidige knelpunten.

5.3 Aanbevelingen en adviezen

Het uitgevoerde onderzoek was nadrukkelijk gericht op het vertalen van analyse naar praktische aanbevelingen (op maat) voor beleid en gezamenlijke actie van veiligheidspartners. Het is nadrukkelijk niet zo dat alleen de gemeente steeds het voortouw zou dienen nemen bij de aanbevelingen. *Alle JPT-partners en belanghebbenden hebben daarbij een rol.* Gelet op de conclusies komen we tot de volgende aandachtspunten voor een verdere ontwikkeling van de JPT-werkwijze (onderzoeksvraag 7):

1. Het is voor betrokkenen niet altijd duidelijk wat nu precies het jeugdprobleem in Helmond is en wat trends zijn, hoewel genoeg gegevens beschikbaar zijn. Voor wat betreft overlast en de doelgroep van het JPT geldt voor alle partners: houd (over)zicht op het probleem en zorg voor een **actuele overlast(effect)scan** aan de hand van hotspots, hottimes, veroorzakers en slachtoffers. **Politie** (afdeling analyse) en **gemeente** (afdeling onderzoek) zouden daarbij het voortouw dienen nemen. De registraties van de politie, maar ook van de gemeente, woningbouwcorporaties en eventueel jongerenwerk helpen bij de scan. De scan moet zich echter zeer zeker niet beperken tot alleen cijfers, de waarde daarvan is immers beperkt. Vul deze overlastscan daarom aan met praktijkinformatie (sitrap¹⁸), straatkennis en succesverhalen van de JPT-frontlijnwerkers. Daarmee kunnen cijfers worden aangescherpt en geduid.
 - a. Met de overlastscan ontstaat op deze manier ook meer zicht op de (soms heel lokale) resultaten van de JPT's.
 - b. Met een overlastscan kan ook een vinger aan de pols worden gehouden bij dreigende overlast, zodat meer dan nu preventief kan worden gewerkt.
2. **Alle JPT'partners:** benadruk nog eens goed de beoogde **formele opdracht aan de JPT's, of neem daar als convenantpartners een nieuw besluit over**. Geregeld bestaat immers discussie waartoe een JPT ook alweer in eerste instantie dient en er wordt overlap ervaren met andere partijen en voorzieningen. Benadruk ook op welke doelgroep het JPT zich richt en wie daar dan buiten vallen, mede gezien de actualiteit rond de doorgecriminaliseerde jeugd.
3. Handhaaf echter de **werkzame bestanddelen** van het JPT, omdat die leunen op effectieve principes uit de criminologie.
4. Maak als JPT meer werk van de mogelijkheden die de **wijkraden** bieden bij de bemiddeling tussen jongeren en omwonenden. Wijkraden kunnen zelf ook bemiddelen, hebben zicht op wat er speelt en bieden hoe dan ook ingangen in de wijk. Zie ook aanbeveling 10.
5. **Houd het aantal JPT-partijen beperkt** en bevorder daarmee de slagvaardigheid van de teams. Het draagvlak zal afnemen als de praktisch ingesteld overlegmomenten veranderen in lange vergaderingen waarin partijen moeilijk tot acties en besluiten kunnen komen. Zorg wel dat er meer dan nu structurele relaties bestaan met andere kernpartners in het jeugdveiligheidsdomein, bijvoorbeeld de woningcorporaties, Bureau Jeugdzorg, Stadswacht en de Justitiële Keten, maar ook het Veiligheidshuis en het CJG.

¹⁸ Een sitrap is een politieterm voor een situatie-rapportage.

6. **Maak de werkzaamheden en resultaten zichtbaar voor de buitenwereld**, door bijvoorbeeld berichten in lokale (social) media, de eerder genoemde overlastscan en door politiek, bestuur, bewoners en media af en toe ook voorbeelden te geven waarin het JPT succes boekte. De buitenwacht merkt nu nog te weinig van het JPT.
7. **Beleidsafdelingen dienen vooraf rekening te houden met de afhandeling en opvolging van JPT-casus**. Soms is flexibiliteit nodig om met voorrang en daadkracht een overlastsituatie aan te pakken. De 'straat' en de 'wijk' kunnen soms niet wachten, omdat het momentum anders weer voorbij is. Bij urenbegrotingen dient die flexibiliteit te worden ingecalculeerd. Aan de andere kant dienen de JPT's tijdig hun (beargumenteerde) verzoek om medewerking van de beleidsafdelingen aan te geven. Er zal echter altijd ruimte moeten zijn om crisissituaties opvolging te geven. Ook de tijd die nodig is voor eventuele crises moet vooraf worden ingeschat en gereserveerd.
8. **De gemeentelijke voorzitter van de JPT's** moet zich helemaal kunnen richten op regie door overtuiging en het handhaven van een goede (werk)sfeer en onderlinge relaties. Dan zijn formele bevoegdheden en doorzetting ook niet nodig. De voorzitter is nu nog veel tijd kwijt met ondersteunende secretariële functies. De functie zoals die nu wordt uitgevoerd is te zwaar voor een enkele ambtenaar. Wij stellen daarom secretariële ondersteuning voor.
9. **Leer nog meer van elkaar**. Er is nog te weinig onderlinge uitwisseling van kennis en kunde tussen de JPT's. De gemeente zou daar als voorzitter een sturende rol in kunnen hebben, maar de verantwoordelijkheid is en blijft een gezamenlijke. Eén of twee keer per jaar een gezamenlijke themamiddag zou kunnen helpen bij de uitwisseling.
10. Jeugdoverlast en polarisatie hangen met elkaar samen (Bervoets, 2011). Uit de Helmondse actualiteit van het vroege voorjaar en de zomer van 2011 en dit onderzoek blijkt nog eens dat een jeugdgroep een buurt behoorlijk op scherp kan zetten. Eigenrichting ligt dan op de loer. Zeker als een jeugdgroep vooral bestaat uit jongeren van een bepaalde bevolkingsgroep kunnen een problematische groep en de reacties van buurtbewoners over en weer bijdragen aan spanningen tussen bevolkingsgroepen. Kennis van straatcultuur en etnische achtergrond kunnen helpen, maar beter is het **om echt werk te maken van de bemiddelende rol van het JPT en zich daarbij neutraal en onafhankelijk op te stellen**, wat betekent: niet bij voorbaat de kant van de jeugd kiezen, een bepaalde bevolkingsgroep of van welke partij dan ook. Het is daarbij belangrijk dat gericht en effectief strafrechtelijk wordt opgetreden tegen personen die systematisch strafbare feiten plegen en daarmee een slechte invloed hebben op de gang van zaken in wijken en buurten. Maar op het niveau van groepen en buurten gaat het altijd om een combinatie van relatiebeheer en handhaving.

Literatuur en documentatie

Literatuur

- Beke, B, A. Ph van Wijk en H. Ferwerda (2000). *Jeugdcriminaliteit in groepsverband ontrafeld : tussen rondhangen en bendevorming*. Amsterdam: SWP.
- Bervoets, E. (2011). De buurt op scherp: een criminele jeugdgroep. In: J. Terpstra en B. van Stokkom (eds). *Social Disorder, Cahiers Politiestudies* 18, 1, pp. 97-118.
- Bervoets, E., H. Bergsma, D. Keijzer en E. van der Torre (2011). *Veenendaal veilig? LokaleZaken in opdracht van Rekenkamercommissie gemeente Veenendaal*.
- Bervoets, E, M. Eysink Smeets en N. Uildriks (2010). *Samen écht sterk: de ontwikkeling van een jeugdveiligheidsoverleg in Alphen aan den Rijn*. Den Haag: COT.
- Boutellier, H. en R. van Wonderen. (2007), *Sociaal vertrouwen in Oud-Zuid*, Utrecht, Verwey-Jonker Instituut.
- Brons, D. N. Hilhorst en F. Willemsen (red.) (2008). *Het Kennisfundament ten behoeve van de aanpak Risicojeugd*. Cahier 2008-4. Den Haag: Wetenschappelijk Onderzoek en Documentatie Centrum.
- COT/Lokalezaken (te verschijnen). *Polarisatie in Gouda*.
- Clarke, R. en J. Eck, (2003). *Crime Analysis for Problemsolvers in 60 Small Steps*. Center for Problem-Oriented Policing.
- Engbersen, G. (1990). *Publieke bijstandsgeheimen*. Leiden: Stenfert Kroese.
- Eijsink Smeets, M. (2010). *Omgaan met de perceptie van overlast en verloedering : een beknopt advies voor de bestuurspraktijk*. Tilburg: IVA.
- Ferwerda H. (2010). *Shortlistmethodiek in zeven stappen : onderdeel van het Masterplan Jeugdgroepen Nederlandse Politie*.
- Haan, W. de (1999). *Jeugd en geweld: een interdisciplinair perspectief*. Assen: Van Gorcum.
- Heffen, O. van (1993). *Beleidsontwerp, resultaat en omgeving : de problematiek van randgroepjongeren in zeven Nederlandse gemeenten*. Universiteit Twente.
- Hoogerwerf, A. (1984). *Beleid berust op veronderstellingen: de beleidstheorie*. *Acta politica*, 4, 493-531.
- Kelling, G. en C. Coles (1998). *Fixing Broken Windows: Restoring Order and Reducing Crime in Our Communities*. Touchstone.

- Laan, A. van der en M. Blom (2011). *Meer jeugdige verdachten, maar waarom? : een studie naar de relatie tussen maatschappelijke ontwikkelingen en de veranderingen in het aantal jeugdige verdachten van een misdrijf in de periode 1997-2007*. Den Haag: WODC.
- Levitt, S. D. (2004) Understanding why crime fell in the 1990s: four factors that explain the decline and six that do not, *Journal of Economic Perspectives*, 18 (1), pp. 163-190.
- Lipsky, M. (1980) *Street-Level Bureaucracy. Dilemma's of the individual in public services*. New York: Russel Sage.
- Raad voor het Openbaar Bestuur. (2011). *Veiligheid en vertrouwen: kernen van een democratische rechtstaat*. Den Haag.
- Rosenthal, U. e.a. (1990). *Kritieke momenten : studies over beslissen in moeilijke omstandigheden*. Arnhem: Gouda Quint.
- Schreurs, A. (1947). *Het kerkdorp St. Willebrord (Het Heike) : een sociaal-geografische en criminologische studie*. Utrecht: Dekker en Van de Vegt.
- Sherman, L.W. (1997). Policing for Crime Prevention. In: Sherman, L. W., D. Gottfredson, D. MacKenzie, J. Eck, P. Reuter, S. Bushway (eds.) (1997). *Preventing crime: what works, what doesn't, what's promising?* Department of Criminology and Criminal Justice, University of Maryland, chapter 8, 1-65.
- Skogan, W. en K. Frydl (eds.) (2004). *Fairness and effectiveness in policing: the evidence*. Washington, DC: The National Academies Press.
- Smeets, J. (2001). *De affaire-Oss : van lokaal conflict tot nationale rel.* Amsterdam: Wereldbibliotheek.
- Tops, P. en C. Hartman (2005). *Frontlijnsturing : uitvoering op de publieke werkvloer van de stad*. Den Haag: Kenniscentrum Grote Steden.
- Pawson, R. en N. Tilley (1997). *Realistic evaluation*. London: Sage.
- Ulrich, R en anderen. (2009). *De maatschappelijke integratie van de politie in Helmond Binnenstad Oost*. AEF/Politieacademie. Utrecht/Apeldoorn.
- Wittebrood, K en M. van Beem (2004). *Sociale veiligheid vergroten door gelegenheidsbeperking: wat werkt en wat niet?* Den Haag: Raad voor de Maatschappelijke Ontwikkeling.

Beleidsdocumentatie:

- Gemeente Helmond (2004). *Jeugdpreventie teams Helmond (2001-2004). Notitie voor continuering*.
- Gemeente Helmond (2005). *Notitie Jeugd Preventie Teams Helmond 2001-2004*.

- Gemeente Helmond (2008). *Notitie Shouf Kedemk: kijk (verder) vooruit.*
- Gemeente Helmond. (2009). *Poster Jeugdbeleid.*
- Gemeente Helmond (2009). *Veiligheidsmonitor 2009.*
- Gemeente Helmond (2010). *Actieprogramma Veiligheid 2010 en 2011.*
- Gemeente Helmond (2010). *Begroting 2011.*
- Gemeente Helmond (2010). *Masterplan veiligheid Helmond, 2010-2013.*
- Gemeente Helmond (2010). *Nota Jeugd en Veiligheid, 2011-2015.*
- Gemeente Helmond (2010). *Plan van Aanpak Jeugd en Veiligheid.*
- Gemeente Helmond (2010). *Raadsinformatiebrieven 68: Aanpak jeugdgroepen uit Helmond.*
- Gemeente Helmond (2011). *Integraal Jeugdbeleid: aan de Jeugd de Toekomst, herijking*
- Gemeente Helmond (2011). *WMO Subsidieprogramma.*
- Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en ministerie van WWI. (2008). *Manifest overlastbestrijding en verloedering, overzicht vijf maatregelen van 40 gemeenten.*
- Novadic-Kentron (2009). *Gemeente Helmond en Regio Peelland. Bijlage jaardocument 2009.*

Mediaberichten Eindhovens Dagblad, (bron: krantenbank Lexis Nexis)

- Buurt niet altijd blij met Cruyff Court, *Eindhovens Dagblad*, 3 juni 2009.
- 'N nieuwe schuilhut, maar voor wie?, *Eindhovens Dagblad*, 17 februari 2010.
- Regels om veldje gezellig te houden, *Eindhovens Dagblad*, 15 maart 2010
- Gilde is boos over schuilhut, *Eindhovens Dagblad*, 19 maart 2010.
- Mierlo-Houtse schuilhut kan zo nodig verplaatst, *Eindhovens Dagblad*, 23 maart 2010.
- Definitief geen voetbalgoaltjes op Welpenplein, *Eindhovens Dagblad*, 28 juli 2010.
- Binnenstadsbewoners praten over omgang, *Eindhovens Dagblad*, 10 augustus 2011.

- Een knokploeg beginnen tegen Marokkanen, is dat goede burgerzin? *Eindhovens Dagblad*, 17 augustus 2011

Overige kranten en tijdschriften:

- 'Kut-Hollander roepen pik ik niet'; *Dagblad De Pers*, 9 augustus, 2011.
- Horen, zien en zwijgen in Helmond, *NRC Handelsblad*, 18 augustus 2011.
- Moet ik ook bij een knokploeg gaan?; Zelfredzaamheid is lastig zonder heldere instructies, *NRC Next*, 17 augustus 2011

Bijlage 1: interviewitems

A. Aanpak Jongerenoverlast Helmond algemeen

1. Wat is in Helmond het probleem rond jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit?
2. Wat zijn de voornaamste (beleids)ontwikkelingen rond jeugdoverlast in de gemeente Helmond van de afgelopen jaren (cijfer- en beleidsmatige trends, in elk geval laatste raadsperiode)
3. Kunt u uitleggen wat de Helmondse aanpak inhoudt?
4. Wat is uw aandeel en dat van uw organisatie in de aanpak van de jongerenproblematiek in Helmond?
5. Wat waren de beleidsintenties over regievoering, afstemming tussen partners en informatievoorziening?

B. JPT's

1. Kunt u uitleggen wat een JPT is en wat de betrokkenheid van uw organisatie is bij het JPT?
2. Wat is voor zover bekend de geschiedenis van het JPT? Welke voorname wijzigingen heeft het JPT sinds de begintijd ondergaan?
3. Zijn er schriftelijke afspraken, een rapportagesysteem of iets van dien aard?
4. Zouden wij over relevante documenten mogen beschikken?
5. Welke verwachtingen heeft u/uw organisatie jegens het JPT?
6. In hoeverre is er sprake van gemeentelijke regie, en waar bestaat die uit?
7. Hoe is de aansluiting tussen het JPT en andere overlegvormen rond jeugdzorg en jeugdveiligheid in gemeente en regio?
8. Welke rol speelt de coördinator cq voorzitter JPT bij deze aansluiting?

C. Achterliggende visie JPT's

1. Kunt u beschrijven hoe de aanpak via de JPT's verloopt? Hoe zit dat proces precies in elkaar?
2. Wat is het basisidee achter het werken met een JPT? Zeg maar de theorie achter de deze praktijk?
3. Wat is volgens u het belangrijkste doel van de JPT's. Of: wat zou het belangrijkste doel dienen zijn?
4. Welke plaats heeft het JPT binnen het geheel van het jeugdveiligheidsbeleid in Helmond?
5. Wat is de verhouding tussen de JPT's en het meer klassieke reclasseringswerk?
6. Wat waren de beleidsintenties over regievoering, afstemming tussen partners en informatievoorziening?

D. Resultaten

1. Heeft het JPT bijgedragen aan een snellere aanpak van problemen?
2. Bespreek drie gevallen waarvan u vindt dat het JPT heeft bijgedragen aan een effectieve en doortastende aanpak.
3. Wat zijn volgens u de resultaten van de JPT's? Kunt u dat onderbouwen met voorbeelden dan wel rapportages cq cijfers?

E. Werkzame bestanddelen, successen, belemmeringen

1. Wat zijn volgens u de werkzame bestanddelen cq onderdelen van de JPT's? Waar zitten zogezegd de succesfactoren?
2. Wat zijn momenteel nog belemmerende factoren die (nog meer) succes in de weg staan?
3. In welke context werkt het JPT het best. M.a.w. wat zijn de voorwaarden waaronder een JPT werkt?

F. Aanpassing wel/niet?

1. Is aanpassing van de JPT's noodzakelijk? Waarom wel/niet?
2. Welke drie aandachtspunten zijn er volgens u tav de verdere ontwikkeling van de Jeugd Preventie Teams?

Bijlage 2: lijst van respondenten

- De heer H. Albers, politie, buurtbrigadier Helmond-Oost
- De heer L. Baladien, BJB brabant, Project AJID/Shouf Kedemk
- De heer R. Bos, Politie, netwerkinspecteur
- De heer T. van den Elsen, BJB brabant, straathoekwerker
- Mevrouw A. van den Heuvel, gemeente Helmond, beleidsmedewerker sport
- De heer F. Jacobs, gemeente Helmond, burgemeester
- Mevrouw M. de Leeuw, gemeente Helmond, wethouder
- De heer G. van der Linden, Politie, netwerkinspecteur
- Mevrouw K. Nas, BJ Brabant, teamleider lokaal beleid
- De heer H. Panjoel, SWH, jongerenwerker
- Mevrouw D. van Pareren, Novadic, veldwerker
- De heer S. Peeters, gemeente Helmond, teammanager jeugd en veiligheid
- Mevrouw N. Peijs, gemeente Helmond, afdelingsmanager
- De heer R. van Rijswijk, gemeente Helmond, wijkgericht werken
- De heer D. Riswick, gemeente Helmond, technisch medewerker groen
- Mevrouw I. Schrama, SWH, teamleider
- Mevrouw J. Vriens, Gemeente Helmond, beleidsmedewerker jeugd en veiligheid
- Mevrouw J. Wissink, Volksbelang
- Mevrouw K. Wolterink, Gemeente Helmond, medewerker jeugd en veiligheid
- De heer T. Wouters, gemeente Helmond, coördinator
- De heer M. Yahia, SWH, opbouwwerker
- De heer J. Zwerus, SWH, jongerenwerker

Op 19 mei 2010 werd in het gemeentehuis van Helmond een dialoogsessie gehouden met onder andere jongerenwerkers, gemeenteambtenaren, politiemensen en BJ Brabant. Uiteindelijk waren er 15 deelnemers bij deze sessie, waarvan er 12 meededen aan de stellingen (bijlage 5).

Bijlage 3: enkele illustratieve casus

De casus overziend blijkt dat het JPT een brede actieradius heeft, van het organiseren tot sportevenementen tot het ontwikkelen van een voorlichtingsfilm over de gevaren van drugs en alcohol. JPT's zijn er duidelijk op gericht ook de buurtbewoners te betrekken in het oplossen van de problemen die spelen. De relevante actoren zijn goed in beeld gebracht.

De casus zijn niet allemaal een succesverhaal in de zin dat 'het kwaad' werd voorkomen. Overlast vindt plaats en soms ontwikkelt dit overlastgevend gedrag zich door tot crimineel gedrag. Wel zijn de casus veelal een goed voorbeeld van samenwerking. Ze geven ook weer dat de JPT's niet zijn toegerust om de echte criminele jongeren aan te pakken. Betrokken partijen dienen zich daar goed bewust van zijn, zodat in voorkomende gevallen wel adequaat kan worden gehandeld bij criminele jongerengroepen en dat dit niet op het bord van de JPT's belandt.

Cruiff court (2008)

Belangrijk probleem was de overlast door voetballende jongeren na 22.00 u. 's avonds. Ze gebruikten dan een fluorescerende bal. Daarnaast hadden omwonenden problemen met fout-geparkeerde auto's en te hard rijden. Het JPT heeft een evaluatie georganiseerd met buurtbewoners. Er namen slechts 6 omwonenden deel aan de bijeenkomst. Uiteindelijk is er een meldingenanalyse gedaan. Het bleek dat vooral één persoon frequent overlastmeldingen deed.

Samenwerking binnen het JPT zorgde voor de noodzakelijke afstemming tussen buurt, jongeren en politie.

Twentehof (Rijpelberg) (loopt al aantal jaar)

Oorspronkelijk was er een open veld met kinderspeelgoed, later werd er een sportveldje aangelegd, verhard voor basketbal en voetbal. Dat gaf de nodige overlast omdat de groep die er kwam onacceptabel gedrag vertoonde en omdat de bal of tegen het goal, of tegen een raam aankwam. Deels lag de overlastproblematiek dus bij de jongeren en deels bij de wijkbewoners door een gebrek aan tolerantie. De burgers verwachtten dat gemeente de hekken zou verhogen of het veldje zou verplaatsen. Dat laatste was geen oplossing en de spanning bleef. Het JPT heeft hier flink op ingezet. Er zijn contacten gelegd met wijkbewoners, buurtbijeenkomst en toernooitjes werden georganiseerd. Hieruit bleek dat jongeren veelal wel bereid waren mee te doen, maar dat de bewoners vooral hun klacht willen afgeven bij de gemeente en deze dan opgelost willen zien, zonder zelf iets voor te doen. Uiteindelijk bleek dat, door het treffen van enkele maatregelen, er geen hoge hekken hoefden te worden geplaatst. Jongeren krijgen de opdracht activiteiten te organiseren voor/ met jongeren en bewoners. Als beloning daarvoor, en bij blijvend goed gedrag, wordt er een bankje neergezet. Uiteindelijk is er een bankje neergezet. De jongeren hielden, conform de afspraak de ruimte rondom het bankje schoon. Als beloning daarvoor is er een prullenbak neergezet.

Dierdonk - klagende burger over overlast voetbalveldje

In Dierdonk waren er klachten over een groep voetballende jongeren op veldje. De gemeente heeft onmiddellijk alle partijen om tafel gezet in het JPT (plan van aanpak

gemaakt). Het JPT is erg actief geweest in de wijk om het probleem aan te pakken. Het probleem lag eigenlijk bij de faciliteiten van de gemeente (voetbaldoelen), niet zozeer bij jongeren. Na terugkoppeling daarover is de gemeente hiermee aan de slag gegaan. Er was sprake van een goede samenwerking. Een jongerenwerker van het JPT heeft de jongeren begeleidt naar een ander trapveld. Het jongerenwerk is tevens aan de slag gegaan met een jongere doelgroep. Jongeren en bewoners zijn in contact gebracht met elkaar en hebben gedragsregels met elkaar opgesteld. Inmiddels zijn er nieuwe voetbaldoelen in aantocht die minder geluidsoverlast veroorzaken.

Welpenplein (binnenstad) - rechtszaak ivm klagende omwonende

De omwonende is in dit geval in het gelijk gesteld. De goaltjes moesten weg. Het hele proces heeft wel 8 a 9 jaar geduurd. Een omwonende bleef klagen over overlast, veroorzaakt door jongeren die zich ophielden bij het Welpenplein. Om overlast tegen te gaan heeft deze bewoner vergaande maatregelen getroffen. Jarenlang is geprobeerd tot een oplossing te komen met de betreffende klager, dit heeft echter niet gebaat. Het lang slepende conflict is aanleiding geweest om in Dierdonk zo snel mogelijk actie te ondernemen.

Brandevoort (dec. 2008, JPT-west)

In Brandevoort is, onder begeleiding van een jongerenwerker, een fietscrossbaan opgezet. Een groep enthousiaste jongens wilde daar gaan fietsen en zij worden daarin begeleid met o.a. het opstellen van spelregels e.d. Op basis van het plan van aanpak met kostenplaatje is de fietscrossbaan gerealiseerd.

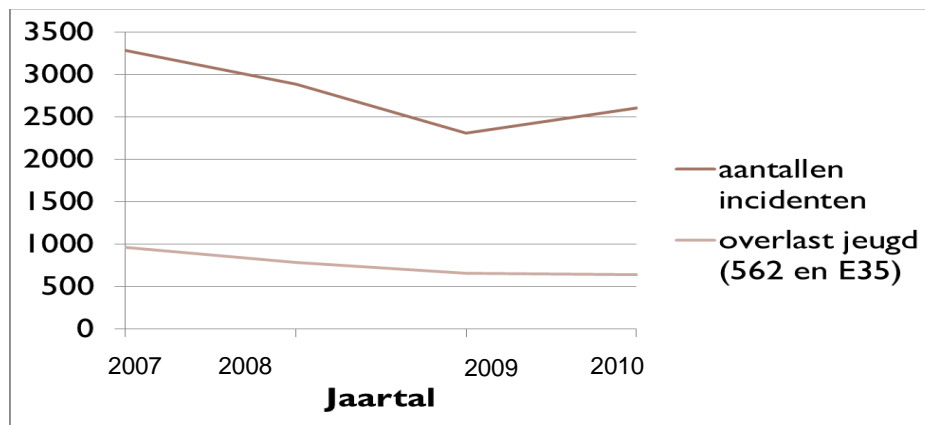
Betrokkenen zien ook deze casus als een voorbeeld van snelle samenwerking en snelle actie.

Bijlage 4: tabellen en grafieken

Wij analyseerden de aard en omvang van de (jeugd)overlast tussen 2007- 2010 aan de hand van relevante registraties van de politie Helmond en de Veiligheidsmonitor. We maakten zogenoemde hotspotkaarten om zicht te krijgen op de geografische spreiding van de jeugdoverlast.

Jaar	Bps	Bps	Bvh	Bvh
	2007	2008	2009	2010
aantallen incidenten	3277	2881	2310	2603
overlast jeugd (562 en E35)	959	784	654	637
Bps ¹⁹ incidentcode 562	959	763	0	0
BVH incidentcode E35	0	21	654	637
Binnenstad incidenten	854	783	750	725
Binnenstad overlast jeugd (562 en E35)	184	133	111	158

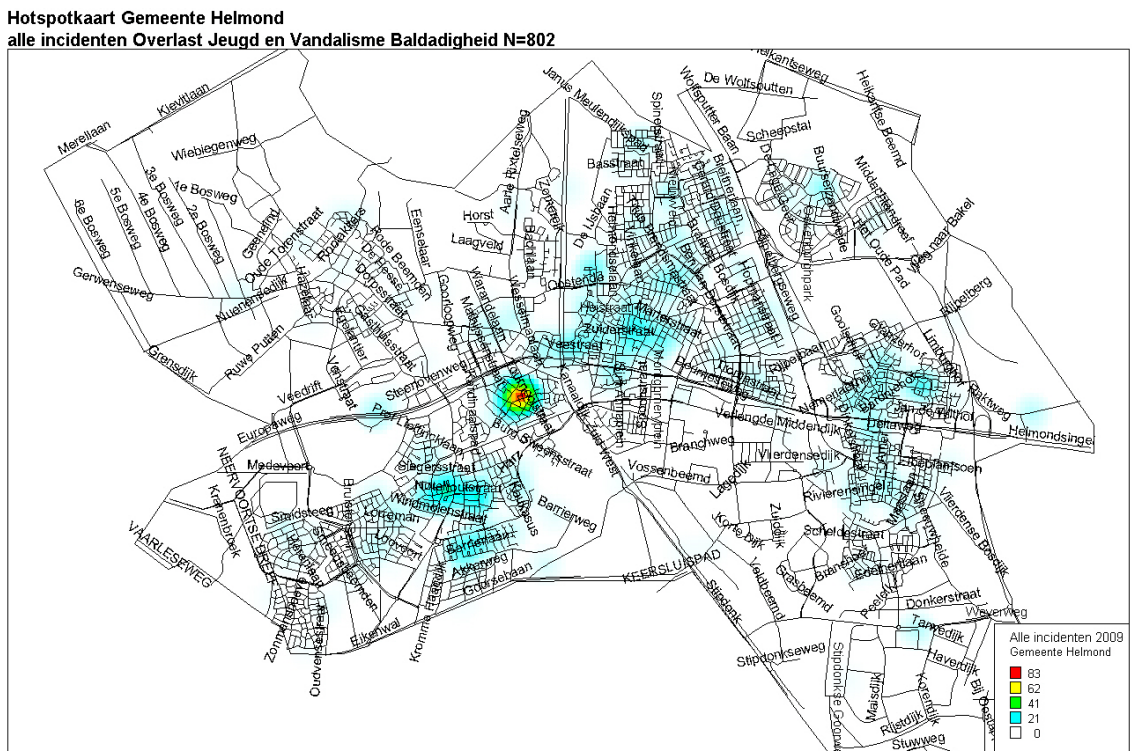
Grafiek 4.1: overlast in de tijd (2007-2010)

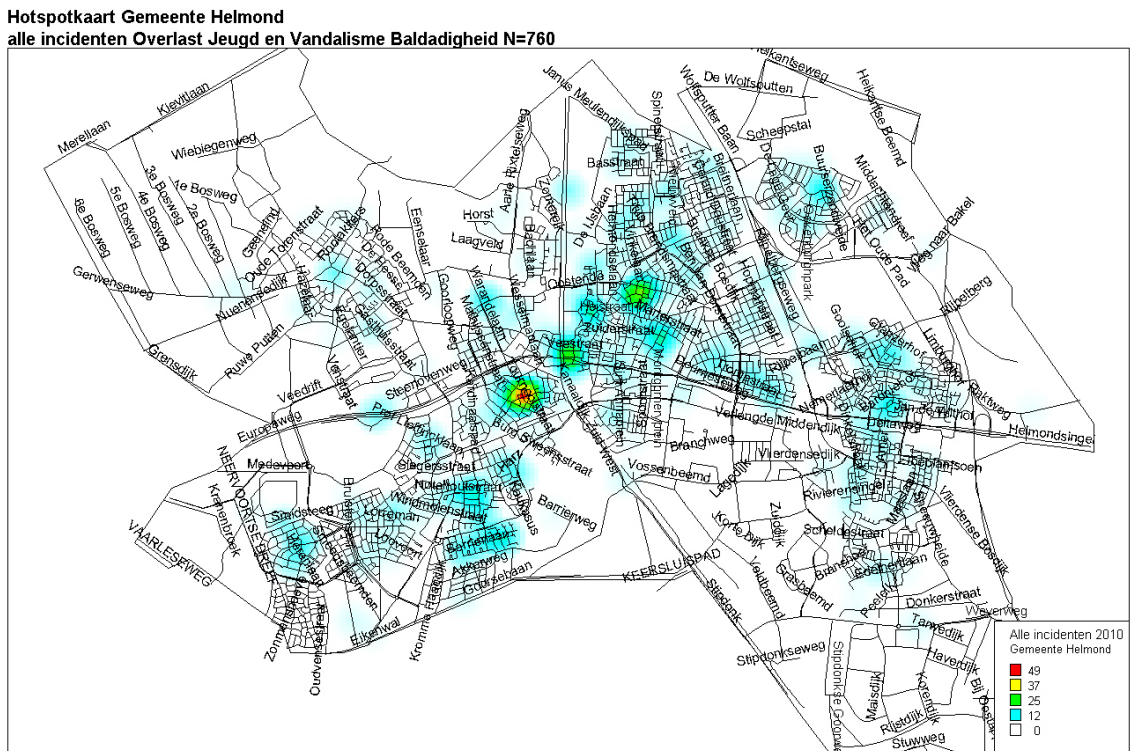
Toelichting: de bovenste grafiek staat voor alle incidenten met betrekking tot jeugdoverlast, vandalisme en baldadigheid. De onderste grafiek staat zuiver en alleen voor de incidenten met betrekking tot jeugdoverlast. Omdat politiemensen ook veel jeugdoverlast 'weschrijven' als vandalisme en baldadigheid, is de onderste grafiek een onvoldoende betrouwbare indicatie van de werkelijke problematiek.

¹⁹ BPS staat voor Bedrijfsprocessensysteem en is het inmiddels opgeheven systeem van de politie. De politie werkt inmiddels met BVH: Basisvoorziening Handhaving.

Figuur 4.1: beeld van hotspots jeugdoverlast Helmond 2009

Figuur 4.2: beeld van hotspots jeugdoverlast Helmond 2010

Bijlage 5: Antwoorden op stellingen tijdens sessie 19 mei 2010

Op 19 mei 2011 hielden wij een dialoogsessie van 10.00 -12.00 uur aan het stadhuis van Helmond met personen die betrokkenen zijn bij de JPT's. Grotendeels waren dat eerder geïnterviewde respondenten. We legden hen tevens een aantal stellingen voor. Gezien de geringe aantallen – er deden uiteindelijk slechts 12 personen mee aan de stellingen - mogen uiteraard geen harde conclusies worden verbonden aan onderstaande uitkomst. Wel bieden de stellingen naast het basis-onderzoeksmateriaal een illustratieve aanvulling. De uitkomsten hieronder zeggen natuurlijk nog wel iets. De stellingen waren deels gebaseerd op de (toen nog voorlopige) onderzoeksbevindingen uit de interviewronde.

1. Jeugdoverlast is in Helmond een probleem van afgenomen tolerantie omwonenden:

Helemaal mee eens

Helemaal mee oneens

1	2	3	4	5	Weet niet
0	1	6	5	0	0

2. Het JPT komt niet toe aan preventie:

Helemaal mee eens

Helemaal mee oneens

1	2	3	4	5	Weet niet
0	5	1	4	0	2

3. De resultaten van het JPT moeten zichtbaarder:

Helemaal mee eens

Helemaal mee oneens

1	2	3	4	5	Weet niet
7	3	0	0	0	2

4. In het JPT komt mijn organisatie...

...vooral brengen

...vooral halen

1	2	3	4	5	Weet niet
0	1	9	0	0	2